

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili İhsan Hamit Tigrel

KÂTIPLER : Sâkıp Önal (Adana), Ahmet Çekemoğlu (Sivas)

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosunun 17 nci Birleşimini açıyorum.

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Ekseriyet vardır, celseyi açıyorum.

3. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Cumhuriyet Senatosu İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzük Komisyonu raporu : (2/15) (S. Sayısı : 65 e ek) / Dağıtma tarihi : 18 . 10 . 1962/*

BAŞKAN — Altıncı bölüm 64 ncü madde. Maddeyi okutuyorum :

Altıncı Bölüm

Kanunların görüşülmesi

Tasarı veya teklifin C. Senatosuna gelmesi
ve iki defa görüşme

MADDE 64. — C. Senatosunun ilgili komisyonlarınca incelendikten sonra Genel Kurula gelen kanun, tasarı veya teklifleri, iki defa görüşülmek suretiyle sonuçlandırılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurun Sırrı Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Bu madde zannederseniz lüzumsuzdur, eski metindeki 69 ncü madde ile de tezat teşkil eder. «Cumhuriyet Senatosunun ilgili komisyonlarınca incelendikten sonra Genel Kurula gelen kanun tasarı veya teklifleri iki defa görüşülmek suretiyle sonuçlandırılır.» denmektedir.

69 ncü maddeyi okuyalım : «Bir defa görüşülecek kanun tasarı veya teklifleri şunlardır :» Yani, burada bir defa görüşülecek işler tesbit edilmiştir. Bir de 67 nci maddeyi okuyalım ; «Cumhuriyet Senatosunun ilgili komisyonlarınca incelendikten sonra Genel Kurula gelen kanun tasarı veya teklifleri, iki defa gö-

rüşülmek suretiyle sonuçlandırılır.» fazla bulunmaktadır. Çıkarılmasını istirham ederim.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — 64 ncü maddenin dördüncü satırında «kanun» kelimesinden sonra bir virgül var. Buradaki bu virgül fazladır, çıkarılması lâzım. «Genel Kurula gelen kanun tasarı veya teklifleri» şeklinde olması lâzım. Komisyonun bunu düzeltilmesini istirham ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyonun mütalâası?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — 67 nci, yeni 64 ncü maddenin «kanun» kelimesinden sonra «virgül» matbaa hatasıdır. Sayın Artukmaç'ın ifade ettiği gibi, kalkması lâzımgelir.

Bu maddenin fazla olduğuna dair Sayın Sırrı Atalay arkadaşımızın mütalâasına gelince : Biz öyle düşünmüyoruz. Çünkü, bu maddede ana kaide vaz'ediliyor. Bu ana kaideye göre ; «kanun tasarı ve teklifleri iki defa görüşülür.» Kanun tasarı ve tekliflerinin Cumhuriyet Senatosunun ilgili komisyonlarınca incelendikten sonra Genel Kurula geleceği de burada ifade edilmektedir. Ve bu madde daha evvel kabul buyurduğunuz 22 nci madde ile hema-henktir. 22 nci maddede ; «Cumhuriyet Senatosu Başkanı Millet Meclisi Başkanlığından gelen tasarı ve teklifleri ilgili komisyonlara re'sen havale ve durumu Tutanak Dergisine dere-

eder» demektedir. İşte o ilgili komisyonlara havale edilen tasarı ve teklifler orada görüşüldükten sonra Genel Kurula gelecektir, bu ana kaidedir. Eski numarası ile 67'nci madde «C. Senatosunun ilgili komisyonlarınca incelendikten sonra Genel Kurula gelen kanun, tasarı veya teklifleri, iki defa görüşülmek suretiyle sonuçlandırılır» demektedir ve 69'uncü maddede de bir defa görüşülmesi lâzımgelen hususlar nelerdir, onları göstermektedir.

Bu itibarla madde fazla değildir, aynen kabulünü rica ederim.

BAŞKAN Matbaa hatası olan virgülün kaldırılması esasen kendiliğinden meydana gelmiş oluyor. Maddenin kaldırılması hakkında da bir teklif yoktur. Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Görüşme zamanı

MADDE 65. -- Bir kanun tasarısı veya teklifi, bastırılarak üyelere dağıtılır. Dağıtımdan itibaren, Genel Kurula aksine karar verilmedikçe, en az 48 saat geçmeden gündeme alınmaz.

SİRRI ATALAY (Kars) Söz istiyorum.

BAŞKAN Buyurun, Sayın Atalay.

SİRRI ATALAY (Kars) -- Buradaki «48 saat» yerine, «tam iki gün geçmedikçe» tábirini koymak, böylelikle Anayasada şimdiye kadar mevudolan 48 saat tábirlerinin yerini alan tam gün tábirlerini koymaya mecburuz ve bunlara muvazi olarak İçtüzükteki «48 saat» tábirini de Anayasada gösterilen tam günlerle ifade etmelidir; çünkü Anayasa tam günlerle ifade etmektedir. 48 saat yerine, «iki tam gün geçmedikçe» ve bir de Cumhuriyet Senatosunda kanunların tetkik edilmeden gündeme alınmasına mâni olmak için, Hükümet ve komisyonun, daha evvel gündeme alınması için ikna edici gerekçe serd etmek şartını ihtiva eden teklifim muvacehesinde maddenin komisyon tarafından şu şekilde kabul edilmesini rica edeceğim :

(C. Senatosu ilgili komisyonlarınca incelenen kanun tasarısı veya teklifleri bastırılarak üyelere dağıtılır. Dağıtımdan itibaren iki tam gün geçmedikçe gündeme alınamaz. Aneak komisyon başkanları veya Hükümet veya ilgili bakan daha önce gündeme alınma istemin-

de bulunabilir. Yazılı gerekçeli olan istem üzerine Genel Kurul işari oyla kararını verir.)

Bu şekli zannediyorum Komisyon kabul edecektir. Bu suretle hem Anayasa terimlerine uygunluğu sağlanmış ve hem de rasgele bir terim kullanılmamış olacaktır. Bu husustaki önerge-mi takdim ediyorum, kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN -- Önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

65'nci maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Kars

Sirri Atalay

C. Senatosu ilgili komisyonlarınca incelenen kanun tasarısı veya teklifleri bastırılarak üyelere dağıtılır. Dağıtımdan itibaren iki tam gün geçmedikçe gündeme alınmaz. Aneak Komisyon başkanları veya Hükümet veya ilgili bakan daha önce gündeme alınma isteminde bulunabilirler. Yazılı gerekçeli olan istem üzerine Genel Kurul işari oyla kararını verir.

Kars

Sirri Atalay

BAŞKAN -- Önergeyi oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Maddeyi bu takrirdeki şekliyle reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bir defa görüşme

MADDE 66. -- Bir defa görüşülecek kanun tasarısı veya teklifleri şunlardır :

a) İvedilikle görüşülmesine karar verilen tasarısı veya teklifler;

b) Gelir ve gider bütçesiyle kesin hesap kanununa, bütçe bölünlerinde aktarma veya olağanüstü ödenek isteklerine ait tasarılar;

c) Cumhurbaşkanı tarafından iade olunan kanunlar.

BAŞKAN -- Madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Gerekçe ve maddeler tümünün okunup okunmaması

MADDE 67. -- Bir tasarısı veya teklifin görüşülmesine sıra gelince, Başkan, gerekçe ile maddelerin tümünün okunmasına lüzum olup

olmadığını Genel Kurulun oyuna sunar. Kurul lüzum görürse bunlar aynen okunur.

BAŞKAN - Madde hakkında buyurun Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) - Gerekeçlerle, maddelerin tümünün okunup okunmaması hususunun oya sunulması bu tedvin şekline göre bir arada olacaktır. Yani, gerekeç ile maddelerin tümünün okunup okunmaması bir arada Genel Kurulun oyuna sunulacaktır. Halbuki, mümkündür ki, ve sık sık görülecektir ki, maddelerin tümünün okunmamasında fayda mülahaza edilmeyecek, fakat gerekeçin okunması lüzumlu görülecektir. Bu sebeple gerekeçin okunup okunmaması ayrı oya konmalı; maddelerin tümünün okunup okunmaması ayrı oya konmalıdır. Bu yola gidersek faydalı olur. Yok hem gerekeçin ve hem de maddelerin okunmasının ayrı ayrı oya konması umumiyetle bugüne kadar tatbik edilegelmiştir. Halbuki, uzun maddeler okunmamaktadır, dolayısıyla gerekeç de okunmamaktadır. Buna mâni olmak için maddelerin ve gerekeçlerin okunup okunmaması hususunun oya sunulmasını ayırabilmek için burada, «Lüzum olup olmadığı Genel Kurulun oyuna ayrı sunulur.» kelimelerinin ilâvesini arz ve teklif ediyorum. Zannedirim bu teklife Komisyon da katılacaktır. Bununla ilgili önergeyi takdim ediyorum.

BAŞKAN - Taktirî okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

67 nei maddeye, sıfahen arz ettiğim sebeplere binaen (Genel Kurulun oyuna) tabirinden sonra (ayrı, ayrı) kelimelerinin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Kars

Sirri Atalay

BAŞKAN - Komisyon katılıyor mu efendim?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Taktirî oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. 67 nei maddenin bu suretle eski madde yerine kaim olması hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarı veya teklifin tümü üzerinde görüşme

MADDE 68. - C. Senatosu Başkanı, tasarı veya teklifin tümü üzerinde konuşmak isteyenlere söz verir.

Görüşülen konunun lehinde, aleyhinde ve hakkında en az ikişer üye konuşmadan, yeterlik önergesi oya konamaz.

Yeterlik önergesi aleyhinde söz isteyenler bulunursa, içlerinden yalnız birine söz verilir ve önergenin kabul veya reddi hakkında işari oya başvurulur.

BAŞKAN - Müsaade ederseniz bir hususu arz edeyim: Bu maddede 51 nei madde olarak kabul edilmişti zannediyorum. Öyle değil mi Sayın Atalay? Sizin taktiriniz üzerine 51 nei madde olarak kabul edilmişti?

SIRRI ATALAY (Kars) - İkinci fıkrası efendim. Benim teklifim ikinci fıkrası içindi.

Yalnız burada, «Cumhuriyet Senatosu Başkanı» değil, «Başkan» olması lâzım. Bu şekilde düzeltilmesi icabeder.

BAŞKAN - Komisyonun bu hususta bir mütalâası var mı?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) - Efendim, Cumhuriyet Senatosu Başkanı yerine, «Başkan» denmesi hususuna katılıyoruz.

Bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları dün görüştüğümüz 51 nei maddeye alındığı için, bu maddenin birinci fıkrasının muhafaza edilmesi lâzımgelmektedir. Fakat, «Yeterlik önergesi verilmesi halinde 51 nei madde hükümleri uygulanır» diye oraya bir atıf yapmak faydalı olur kanaatindeyim. Fakat bu atıf da mutlaka zaruri değildir. Tatbikatta kolaylık sağlamak için böyle bir atıf yapmayı düşünmüştük. Maalefak, oradaki hükümler umumî mahiyette olduğu için, o hükümlerin kanunların görüşülmesinde de tatbik edilmesi tabiidir. O itibarla böyle bir atıf yapılması kanun tekniği bakımından bir zarureti ifade etmez. Kolaylık bakımından böyle bir atıf yapılabilir. Birinci fıkradan sonra, «Yeterlik önergesi verilmesi halinde 51 nei madde hükümleri uygulanır» diye bir fıkranın eklenmesi mümkündür.

Mâruzatın bundan ibarettir.

BAŞKAN - Yazılı bir teklif var mı efendim.

SIRRI ATALAY (Kars) - Sonradan teklifi acaba mümkün değil midir, ayrıca eski me-

tin olan 72 nci maddeye, bir fıkra olarak eklenmesi mümkün müdür, Komisyon bu hususta ne düşünüyor?

BAŞKAN — Komisyon bu maddeyi istiyor mu?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, bu yeni teklif karşısında maddeyi geri alalım, tamamlayarak takdim edelim.

BAŞKAN — Madde komisyona verilmiştir.

Maddeler üzerinde görüşme

MADDE 69. — Tasarı veya teklifin tümü üzerindeki görüşmeler bittikten sonra maddelere geçilmesi oya konur. Kabul edilirse görüşmeye devam olunur; kabul edilmezse tasarı veya teklif reddolunmuş sayılır.

Çeşitli fıkralardan mürekkep bir maddenin görüşülmesinde, Genel Kurul, fıkraların ayrı ayrı oya konmalarına karar verebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Bu maddeyi de geri alıyoruz.

BAŞKAN — Bu madde de komisyona geri verilmiştir.

Komisyondan bir şey öğrenmek istiyorum. Bu iki madde birleştirilecek mi?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Evet, efendim.

BAŞKAN — O halde bu iki madde 69 ncu madde olacaktır.

Tasarı veya teklifin tümü hakkında söz isteme

MADDE 69. — Tasarı veya teklifin maddeleri üzerinde görüşme bittikten sonra, tümü hakkında lehte ve aleyhte söz söylemek isteyenlerin sayısı birden fazla ise, Başkan; ad çekmek suretiyle birer üyeye söz verir.

BAŞKAN — Buyurun Sirri Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Maddelerin tümü görüşüldükten sonra, kanun tasarısının heyeti mecmuası, tümü üzerinde lehte ve aleyhte iki kişiye söz verilmesi eski içtüzüğümüzde de vardı, bunu komisyon da kabul etmiş. Ancak, komisyon bir yenilik getirmiş. Esas prensip olan kayıt sırası yerine, söz isteyen birden fazla olursa, o zaman ad çekilsin, diyerek, adçek-

me esasını getirmektedir. Halbuki, esas prensip söz talebi ve bu talep üzerine yapılan kayıttır. Kaydettirmek suretiyle söz alan, daha önce hazırlanmış. Bir hakkı müktesebi var demektir. Bu hakkı müktesebin yerine, bilâhara 8 kişi, 10 kişi söz aldı, bunların arasında ad çekmek pek hakkaniyete uygun olmasa gerek. Eski içtüzüğümüzde olduğu gibi talep ve kayıt sırasına göre ilk kayıtlarda leh ve aleyhte olmak üzere iki kişiye söz verilmesi iktiza eder. İlk kayıtlar yerine leh ve aleyhte söz isteyenler arasında adçekme şekli yerinde olmaz. Eski şekil, tecrübelerin mahsulü ve muvafık bir şekildir.

BAŞKAN — Sayın Komisyon.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Sayın Atalay teklifiniz efendim.

SIRRI ATALAY (Kars) — Kayıt sırasına göre söz verilir şeklinde, efendim.

BAŞKAN — Yazılı veriniz lütfen.

Takrime intizaren mütaakıp maddeyi okuyoruz efendim.

İkinci görüşme zamanı

MADDE 70. — Tasarı ve tekliflerin ikinci görüşmeleri, birinci görüşmeden en az beş gün sonra yapılır.

İkinci görüşmenin beş günden önce yapılmasını yalnız Hükümet veya ilgili komisyon gerekçe beyanı ile yazılı olarak isteyebilir.

İkinci görüşmede tasarı ve tekliflerin tümü üzerinde konuşulamaz. Ancak, tadil teklifleri üzerinde görüşülebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

İbare, üslup ve tertip hataları

MADDE 71. — Tasarı veya teklifin, kesin olarak oylanmasından önce, ibare ve üslup veya tertip itibarıyla hatalı olduğu bir üye veya komisyon tarafından ileri sürülür ve bu iddia Genel Kurulca yerinde görülürse metin ilgili komisyona verilir.

Yapılan düzeltmelerin oya sunulması lâzımdır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Üyelerce Hükümete veya komisyona soru yöneltmek

MADDE 72. — Her üye, bir kanunun görüşülmesi sırasında, Hükümete veya komisyon sözcüsüne sorular yöneltebilir.

Yeterlik önergesi verilmeden önce yöneltilen sorular cevaplandırılmadan, bu önerge oya konulamaz.

BAŞKAN — Madde hakkında bir takrir var, okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İçtüzük tasarısının 76 ne maddesinde yalnız müzakere mevzuuna dair sorulan sorular cevaplandırılmadan yeterlik önergesinin oya konulması bildirilmektedir. Bu kâfi değildir. Her tadil veya ret veya komisyona iade teklifinin bir gerekçesi olmak lâzımdır. Gerekçesi bilinmeden tekliflerin Genel Kurulca ret veya kabulünde isabet sağlamamaz. Gerçi teklif sahibinin daha evvelden hazırlanıp teklifinin gerekçesini takririnde yazması çok isabetli olur. Ve şahsan nâiz mutadım budur. Fakat bilhassa Genel Kurulda işin müzakeresi sırasında takrir yazarken gerekçesini yazmak çok defa mümkün olmadığından takrir sahibinin gerekçesini şifâhen anlatması lâzımdır. İşte takrir sahibi gerekçesini yazılı olarak bildirmemiş ve Genel Kurulda açıklamamış ise teklifinin gerekçesini açıklamak hususundaki isteği yerine getirilmeden yeterlik önergesi oya konmamalıdır. Bu sebeple 72 ne maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Cumhurbaşkanınca S. Ü.

Hidayet Aydın

«Madde 72. — Her üye kanunun görüşülmesi sırasında Hükümet veya komisyon sözcüsüne sorular yönetebilir. Yeterlik önergesi oya konmadan sorulmuş olan sorular, cevaplandırılmadan ve ret veya tadil veya komisyona geri verme takririnin gerekçesini daha evvel yazılı olarak veya şifâhen Genel Kurula bildirmemiş olan takrir sahibinin gerekçesini açıklamak istediği takdirde bu isteği yerine getirilmeden yeterlik önergesi oya konamaz.»

BAŞKAN — Buyurunuz, Sayın Aydın.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, komisyon mevcut İçtüzükteki maddeyi aynen almış. Eskiden beri benim nazarı dikkatimi çeken bir noksanlık var. Soru soruyorsunuz, cevap almadan yeterlik önergesi veriliyor, oya konuluyor, kabul ediliyor. Sonra madde de oya konuluyor, o da kabul ediliyor, soru kalıyor. Ya bir takrir verdiniz? Gerçi takririn esbabı mucibeyi muhtevi olması idealdir. Eskiden beri ben şahsan böyleyimdir, mutadım böyledir. Takrirlerimi, esbabı mucibeli bir şekilde hazırlarım, yazarım. Fakat, olur ya, bir kanunun Heyeti Umumiyyede görüşülmesi esnasında alelacele, bir tadil teklifinde bu esbabı mucibe yazılmamış olabilir. Yazılrsa iyi olur ama, çok zaman esbabı mucibe yazılmamış olabilir ve ekseriya yazılmaz da. Takrir sahibi daha Heyeti Umumiyyeye takririni izah etmemiştir, daha bana sıra gelmemiştir. O zaman ne oluyor? Tadil teklifimiz anlaşılmadan oya konulmuş oluyor. Halbuki malûmu âlileridir ki her teklif bir esbabı mucibeye istinadedir. Bundan mahrum kaldığında hakkında verilen karar doğru olmaz. Onun için eski metinde me-cudolup da komisyona buraya aynen nakledilen bu maddenin, arz ettiğim gibi takrir veya tadil sahibi gerekçesini yazılı olarak daha evvel bildirmemişse veya Heyeti Umumiyyede şifâhen izaha imkân hâsıl olmamışsa gerekçesini izah etmesine müsaade edilmeli ve buna imkân verilmedikçe de takrir reye konulmamalıdır. Aksi halde meçhulât üzerine, malûm olmıyan gerekçe üzerine Heyeti Umumiyyede doğru bir karara varılması çok müşkül hattâ mümkün olmaz kanaatindeyim.

Komisyonun bu hususu tasvibedeceğini umarım.

BAŞKAN — Buyurunuz, komisyon.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Aşağıdaki 91 ne madde sayın arkadaşımızın endişesine cevap vermektedir. Ve mesele halledilmektedir. 91 ne maddede aynen şöyle deniyor :

«Madde 91. — Birinci ve ikinci görüşme sırasında yapılan tadil tekliflerinin, komisyona havalesi komisyon tarafından istenmediği takdirde; bu tadillerin gerekçesi, sahipleri tarafından kısaca Genel Kurula açıklanır.»

Bu hüküm kanaatime meseleyi halletmektedir. Bu itibarla maddede değişiklik yapmaya taraftar değiliz. Maddenin aynen kabul edilmesini istirham ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Aydın.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Maalesef 91 ne madde husulü maksada kâfi değildir. Çünkü orada, bu maddede olduğu gibi, yeterli önergesinin oya konulmıyacağına dair her hangi bir sarahat yoktur. Bu maddeye göre, tahrir sahibine tahririnin gerekçesini izaha müsaade edeceksiniz fakat yeterli önergesi geldi ne yapalım deneyecektir. Onun için maddeye sarahat vermek lâzımdır. Aksi halde bu usul meselesi birçok münakaşalara sebebiyet verir. Binaenaleyh usul meselesinde sarahat vermekte faydayı küllîye mevcuttur. Bu bakımdan, mademki nokta-i nazarımı kabul ediyor. Yeterlik maddesinin yeri bu madde olduğuna göre, burada kabul ettikleri bu gayenin açıkça tahakkukuna imkân vermelerini rica ediyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz, komisyon.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Biraz evvel okuduğum 91 ne madde, âmir hükmü ihtiva etmektedir. Yeterlik önergesi mevcudolsa dahi bu maddeye göre tadil teklifinde bulunan kimse teklifinin gerekçesini Genel Kurula açıklamak hakkını haizdir.

Şimdi konuşmakta olduğumuz maddeye gelince : Bu madde esasen yeterli maddesi değildir. Soru maddesidir. Kimlerin ve ne şekilde soru soracağına ait bir hükmü ihtiva ediyor. Maddenin son fıkrası, parlamento hayatımızın tatbikatından alınan birtakım örneklerle dayanılarak ilâve edilmiştir. Biliyorsunuz, birtakım sorular yöneltildiği halde, yeterli önergesi verilmek suretiyle bu soruların Hükümet sözcüsü ve komisyon tarafından, cevaplandırılması bertaraf edilebilmekte idi. Bunu önlemek için 76 ne maddeye son fıkraya eklenmiş, «Yeterlik önergesi verilmeden önce yöneltilen sorular cevaplandırılmadan, bu önerge oya konulamaz.» diye yeni bir hüküm sevk edilmiştir. Bu madde 91 ne madde ile mütalâa edildiğine ve şu mâruzatım da zapta geçmiş olduğuna göre, maddede bir değişiklik yapılmasına zaruret görmemekteyiz.

BAŞKAN — Israr ediyor musunuz Sayın Aydın?

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Israr ediyorum efendim.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Aydın'ın tahririni okutup oylarınıza sunacağım.

(Hidayet Aydın'ın 72 ne madde ile ilgili önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Tahriri kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi aynen reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

69 ne madde hakkındaki Sırrı Atalay arkadaşımızın tahriri gelmiştir, okutuyorum;

Yüksek Başkanlığa

69 ne maddenin aşağıda yazılı şekilde kabulünü teklif ederim.

«Tasarı veya teklifin maddeleri üzerinde görüşme bittikten sonra tümü hakkında lehte vealeyhte söz söylemek isteyenlerin sayısı birden fazla ise, başkan; söz alma sırasına göre birer üyeye söz verir».

Kars

Sırrı Atalay

BAŞKAN — Atalay arkadaşımızın bu teklifi komisyona da kabul edilmiştir. Reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Teklif kabul edilmiştir.

Maddeyi bu şekilde kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Devam ediyoruz.

Aynen kabul :

MADDE 73. — Millet Meclisinde kabul edilmiş olan tasarı veya teklif, C. Senatosunca değişiklik yapılmadan kabul edilirse bu metin kanunlaşır ve C. Senatosu Başkanı bunu Cumhurbaşkanına gönderir.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Millet Meclisinden gelen metin Cumhuriyet Senatosunca aynen kabul edilince, şimdiye kadar pratik olarak yapılan tatbikata göre metni, Millet Meclisine gönderiyor, Millet Meclisi Başkanı da Cumhurbaşkanına gönderiyordu. Komisyon şimdi çok mükemmel bir şekil getirmiştir. Doğrudan doğruya Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı bunu Cumhurbaşkanına gönderecek. Bu şekli ile madde gayet mükemmeldir. Fakat, bu maddeyi takip eden 78 ve 79 ne maddeleri de bu madde ile birleştirildiği takdirde, bir değiştirme halinde bunu Millet Meclisi Başkanına gönderecektir.

Bunu ifade etmekte. Fakat, bundan sonra Millet Meclisinin bu değişikliği benimsemesi halinde bu kanunlaşır. Bu, Anayasanın hükmüdür, bunu bu bentten çıkarmak lâzım. Millet Meclisi Cumhuriyet Senatosunda yapılan değişikliği benimsemediği takdirde karma komisyonlar kurulacak. Bunlar da Anayasada mevuttur. Binaenaleyh bunları ayrıca İktüzükte göstermek gayet yersizdir.

Komisyon müsaade ederse, eskiden 77 neî, şimdi ise 73 neî maddedir. Ve eski 75, şimdi 74 neî madenin (A) bendinin: «... Millet Meclisinin bu değişikliği benimsememesi halinde metin kanunlaşır.» Cümlesini çıkarmak lâzımdır. Yukarıda da zikrettiğim gibi bu Anayasasada mevuttur; ayrı bir madde olarak zikrine lüzum görmüyorum. Ve 79 neî maddeye ise zaten lüzum yoktur. Bu üç maddeyi 73 neî madde olarak tedvin etmek daha pratik, daha derli toplu oluyor ve ifadeyi daha iyi kapsar kanaatindeyim. Bunlar Anayasada mevuttur. Burada bulunmasına bence lüzum yoktur. Cumhuriyet Senatosu İktüzüğünde Millet Meclisinin yapacağı muameleleri göstermeye ne lüzum vardır. Bunları zaten Anayasa gösteriyor. Millet Meclisi ne yapacak, bu Anayasada var. Ve Anayasa her iki tarafa da hâkindir. Binaenaleyh, bunları biz çıkaralım eski 77, 78 ve 79 neî maddeleri bir madde halinde tedvin edelim. Bunun için bir önerge veriyorum. Karar Yüksek Heyetindir.

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

73 neî madde metninden Millet Meclisinin bu değişikliği benimsemesi halinde metin kanunlaşır, cümlesi ile:

(B) bendinin çıkarılmasını, bir sonraki madenin bent olarak ilâvesini arz ve teklif ederim.

Kars

Sırrı Atalay

BAŞKAN — Yani, Sayın Atalay henüz okumadığımız bir madde üzerinde bu önergeyi vermiştir. Evvelâ komisyonun mütalâasını alalım, efendim. Buyurun Komisyon.

İKTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL

ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, esas itibarıyla «Anayasada bulunan hükümler, Tüzüğe girmeyecek» diye bir prensibe taraftar değiliz. Bunu daha evvel de bir münasebetle arz

etmiştim. Nitekim, evvelce kabul buyurduğunuz birçok maddeler de Anayasada mevent olan pek çok hükümler, icabettiği için Tüzüğümüzde yer alması bulunuyor. 1 Kasım'da toplanmaya aidolan baştaki maddeden itibaren pek çok haller ister istemez İktüzükte yer alıyor. Fakat hakikaten Millet Meclisine aidolan hususların bizim Tüzüğümüzde yer almaması icabeder. Bunların yeri Millet Meclisi Tüzüğüdür. Bu itibarla Sayın Atalay'ın takririnin birinci kısmına katılıyoruz. Yani eski 78 neî maddenin (A) bendinin son cümlesi: «Millet Meclisinin bu değişikliği benimsememesi halinde metin kanunlaşır» şeklindedir ki, bunun bizim Tüzüğümüzle bir alâkası olmaması lâzımgelir. Ne olacağını iyi anlatabilmek için ibarenin normal seyriyle buraya yazılmış; çıkarılabilir.

(B) bendinin çıkarılmasına geline;

Buna taraftar değiliz; çünkü burada bizi de ilgilendiren bir husus söz konusudur. Bir karma komisyon teşkil edilecek; Karma Komisyona Yüksek Heyetiniz de üye seçip verecek. Bu, karma komisyonun teşkil edileceğini ve bizim de üye seçip vereceğimizi ifade etmek üzere karma komisyona taallûk eden (b) bendinin maddede muhafazası zaruridir kanaatindeyim.

Bundan sonraki maddeye geline; bunu da ayrı bir madde olarak muhafaza etmek yerinde olur. Zaten takip buyurulduğu zaman görülür ki, kanunların iki Meclis arasında, takip edeceği seyiri gösteren maddeleri ayrı ayrı, tane tane, bent bent, kolay anlaşılır bir şekilde sıralanmıştır. Bunu mezcetmek suretiyle anlaşılmasını güçleştirmekte isabet olmadığı kanaatindeyiz. Hürmetle.

BAŞKAN — Buyurun sayın Atalay.

SİRRİ ATALAY (Kars) — Gerçi bir sonraki maddedir, fakat komisyon eğer lütuf buyursa bunların birleşeceği için huzurunza çıkıyorum. Sayın Artus der ki: «Anayasada meventolduğu için İktüzüğe geçmemesi şeklini prensibolarak kabul etmemişizdir» doğrudur, hem Anayasada vardır, hem de İktüzüğe geçer. Komisyonun görüşü ise benim görüşümün karşısındadır. Anayasada meventolan hususların mutlak zarureti olmadıkça İktüzüğe geçmesini kabul edemiyorum. Yalnız sayın Artus dikkat edecek olursa son cümle ne diyor, bu komisyonun hazırladığı metni Millet Meclisine sunar. Toplanacak olan Karma Ko-

misyonun metninin ne yapılacağını tesbit etmişsiniz. İlk komisyonun müşterek muamelesini Anayasaya derpiş etmiş, Millet Meclisine sunar demiş. Bu hususu ayrıca getirip bizim İktüzüğümüzde ifade etmek faydasızdır, füzulidir.

İQTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — O Karma Komisyon aynı zamanda bizim de âzalarımızın bulunduğu müşterek bir komisyondur.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Fakat muamele Millet Meclisi ile ilgilidir, neticede Millet Meclisine gidecektir. Onların yapacağı işlem artık bizi ilgilendirmiyor. Onların Karma Komisyon olarak yapacağı işlemin Cumhuriyet Senatosuyla hiçbir ilgisi mevcut değildir. Doğrudan doğruya aksedeceği yer Millet Meclisidir. Bu sebeptendir ki, Anayasa derpiş etmiştir. Karma Encümenin raporunun Cumhuriyet Senatosuna gelmesine imkân var mıdır ki... Hayır Millet Meclisine gider. Bunu Anayasada derpiş etmiştir, «rapor Millet Meclisine gider» diyor. Niçin biz bunu yazıyoruz. Bunu bizim ilân etmemizin bir sebebi, bir faydası var mı, nedir faydası?

«Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosundan eşit sayıda seçilecek üyelerle Karma Komisyon kurulacak» Bu Anayasa hükmü.

Karma Komisyon raporu Millet Meclisine gider. Bunun Cumhuriyet Senatosu ile bir ilgisi var mı?... Nitekim, yok, hiçbir ilgisi yok. Anayasa, Cumhuriyet Senatosu ile Millet Meclisinin Karma Komisyonunun ne şekilde hareket edeceğini bağlamış bulunmaktadır. Ben bunu bir fazlalık olarak görüyorum. Bir fayda olarak mülâhaza etmiyorum. Ama komisyon lüzum görürlerse olduğu gibi bırakabilirler fakat yine tekrar edeyim bunda bir fayda görmüyorum.

BAŞKAN — Müsaade buyurun arkadaşlar, bizim sayın tüzüğüler işi karıştırdılar. Biz 73 neü maddeyi müzakere ediyoruz. 74 neü madde üzerinde konuşuyorlar. 73 neü madde şöyledir: «Millet Meclisince kabul edilmiş olan tasarı veya teklif, C. Senatosunca değişiklik yapılmadan kabul edilirse bu metin kanunlaşır ve Cumhuriyet Senatosu Başkanı bunu Cumhurbaşkanına gönderir» Madde bu. Konuşulan şeyin bununla alakası yoktur.

İQTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü. — Takrir diğer maddelerle alakalıdır.

BAŞKAN — Halbuki burada şu anda görüşülen madde 73 neü maddedir. 74 neü madde üzerinde görüşme oluyor. Ben evvelâ bu 73 neü maddeyi reylerinize arz edeceğim. Ondan sonra 74 neü madde üzerinde müzakere cereyan etsin.

Buyurun, Sayın Yıldız.

İQTÜZÜK KOMİSYONU BAŞKANI AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Muhterem arkadaşlar; Sayın Sırrı Atalay'dan istirham edeceğim. Her defasında Anayasada vardır diyorlar. Daima bu gerekçeden hareket ediyorlar. Halbuki birkaç defa Anayasanın içinde olanları biz buraya dereettiğimize göre demekki prensip itibarıyla lüzum hissettiğimiz hususları derecediyoruz. Onun için, sade bu gerekçeye dayanarak, lütfen itiraz etmesinler. Fakat kesin bir karar ise o takdirde mesele başka. Çünkü, ifade buyurdular; «Ben başta bu görüşün aksini savunuyordum, onun için yine de savunacağım» der gibi bir ifade oldu. Biz Anayasada bulunmasına rağmen daha açık mâna ifade edebilen, nihayet, üç, dört cümlelerin daha Tüzüğe geçmesinde bunun fazla bir külfet tahmil etmiyeceğini düşündük ve bu hususların daha açık ifadelerle yazılması ihtiyacını hissettik. Onun için yazmış bulunuyoruz. Sonra bir nokta daha var; bizim üyeler nihayet bir komisyona katıldığı zaman, üye kendi tüzüğünü açtığı zaman bunun sonu ne olacaktır?... Kendi tüzüğünde bulunan hükmü Cumhuriyet Senatosu üyesi bu komisyonda uygular, kendisi «demek ki bu metni Millet Meclisine sunacağız der?» Bu görüşümü arz ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Efendim; tekrar rica ediyorum, 73 neü madde üzerinde mütalâa beyan edilsin. 74 neü madde üzerinde mütalâa serdedilmesin. 73 neü madde üzerinde başka söz isteyen var mı? Yok.

Şimdi 73 neü maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmmiştir.

Değiştirerek kabul

MADDE 74. — a) C. Senatosu, kendisine gelen metni değiştirerek kabul ederse Başkan, bu değişik metni Millet Meclisi Başkanlığına gönderir. Millet Meclisinin bu değişikliği benimsemesi halinde metin kanunlaşır.

Karma Komisyon

b) Millet Meclisi, C. Senatosuna yapılan bu değişikliği benimsemezse; her iki meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyon, hazırladığı metni Millet Meclisine sunar.

BAŞKAN — Buyurun.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — 74 nci madde hakkında Sayın Sırrı Atalay'ın fikirlerine bendeniz iştirak etmiyorum. Tüzüğü alıp tetkik eden her hangi bir arkadaşımız bu tüzükte kendisine meydu işlerin neler olduğunu nevama liste halinde bilmesinde çok lüzum ve fayda vardır. Buraya konan hükümler de Anayasaya tezat teşkil etmemekte olduğuna göre, Anayasanın ibareleri aynen alındığından, bu şekildeki taktir çok yerinde bir mahiyet kazanmış olur. Öyle ki, bu bendin de konulmasına lüzum var. Çünkü, burada Karma Komisyondan bahsediyor. Karma Komisyonunda Senatonun ilgili komisyonunun da iştirak ettiği belirtilmiş oluyor. Bu bakımdan da lüzum ve zaruret vardır. Bu itibarla maddenin aynen kabulünün uygun olacağı mütalâasında-
yım. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Evvelâ bilmeliyiz ki, bu İctüzük Sayın üyelerin neleri bilmeleri ve neleri bilecekleri için yapılmaz. İctüzükler Teşrii Organların sevk ve idaresini tâyin eden hükümleri içine alır. Binaenaleyh, üyelerin şunu bilmesi, bunu bilmemesi için yapılmaz. Sevk ve idareyi tanzim eden hükümlerin bilinmesi için yapılır. İctüzük yapıyoruz. Bunu üyelerin yetki ve salâhiyetlerini bilmeleri için bir sername olarak hazırlamıyoruz. Sevk idareyi tanzim eden hükümleri serd ediyoruz.

Şimdi biraz önce komisyon katıldı. Burada «Millet Meclisi benimserse» deniyor. Millet Meclisi benimserse Anayasa hükmü her iki Meclisi de bağlar. Binaenaleyh bu hüküm Millet Meclisini de alâkadar etmesi bakımından, Millet Meclisine ait işlemlere ait diğer hükümleri de buraya koyacak mısınız? Sayın Artukmaç ile bu bakımdan iştirak halinde değiliz. Komisyon ile yalnız (b) fıkrasında iştirak halinde değiliz. O da, Karma Komisyon kurulduğu zaman bu Karma Komisyon raporunun Millet Meclisine sevkine dair hükümdür ki, Sayın Yıldız'ın işaret ettiği gibi bu hüküm Anayasada da var. Bu fıkra Cumhuriyet Senatosu,

1 Kasım'da açılır şeklinde, Cumhuriyet Senatosu komisyonlarını ilgilendirir mahiyette de değildir. Bu doğrudan doğruya Millet Meclisinin vazifesi ile ilgili bir fıkradır. Bu sebeple bu fıkranın çıkarılmasını istiyorum. Millet Meclisini ilgilendiren, gerek benimseme halinde, gerekse değiştirme halinde, Karma Komisyonun raporunun nereye verileceği meselesinin Cumhuriyet Senatosuyla alakası yoktur. Yok, eğer Cumhuriyet Senatosu İctüzüğüne, fazla mal göz çıkarmaz kabilinden, Millet Meclisinde ne gibi muameleler yapıldığına dair bir hüküm konacaksa bu başka.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Turhangil.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Efendim, 74 nci madde matlabında «değiştirerek kabul» tâbiri vardır. (B) bendinde ise, «Karma komisyon» tâbiri vardır. Matlaba Karma komisyon ibaresinin de ilâve edilerek «değiştirerek kabul ve karma komisyon» şeklinde tadili kanun yapma tekniği bakımından daha uygun olacağı kanaatindeyim.

BAŞKAN — Buyurun, komisyon.

İCTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, Millet Meclisiyle Cumhuriyet Senatosunun bâzı çalışmaları tedahül ediyor, ister istemez. Bu karma komisyon halinde böyle. Şimdi bu Karma Komisyonun bir Cumhuriyet Senatosu üyesi olduğu halini tasavvur edelim. Cumhuriyet Senatosu üyesi olan zat Karma Komisyonun da Başkanı. Sonunda verilecek raporun Millet Meclisine gönderileceğine dair Tüzüğünde bir hüküm bulunması her halde işlerin salim cereyanı bakımından çok faydalıdır. Bu hususta Millet Meclisi Tüzüğüne bir hüküm konabilir. Arz ettiğim gibi bu bir tedahül halidir. İster istemez beraber çalışan ve sonunda müşterek bir eser meydana getiren iki kamara, iki Meclis var. Bunların çalışma tarzlarını gösteren bir hükmün, ötekinin tüzüğünde bulunmasının, demeye imkân yoktur. Buna rağmen ve bilhassa Sayın Sırrı Atalay arkadaşımızın huzursuzluğunu gidermek maksadiyle biz, (B) fıkrasının son cümlesini, «Bu komisyon, hazırladığı metni Millet Meclisine sunar.» ibaresini, maddeden çıkarmakta bir mahzur mütalâa etmiyoruz.

Biraz evvel de ifade etmiştim, fakat bu madde görüşülmüyordu. Bir taktir dolayısıyla konuşmuştum, şimdi tekrar ediyorum. (a) fıkra-

sının sonundaki, «Millet Meclisinin bu değişikliği benimsemesi halinde metin kanunlaşır.» cümlesinin çıkarılmasında da komisyon olarak bir mahzur mütalâa etmiyoruz. Bu husustaki mütalâalara katılıyoruz. çıkarılabilir. Takdir Yüksek Heyetinizindir.

Hulâsa olarak diyebiliriz ki, komisyon olarak halen görüşmekte olduğumuz 74 neü maddenin (a) bendinin son fıkrasının, (b) bendinin son fıkrasının çıkarılmasında bir mahzur mütalâa etmiyoruz.

Turhangil arkadaşımızın mütalâasına gelince : Haklıdırlar. Karma Komisyon sözünün yukarıda olması lâzımdır. Bir matbaa hatası olarak buraya gelmiştir. «Değiştirerek kabul ve Karma Komisyon» olarak matlabin düzeltilmesi yerindedir. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Bozcaali.

ÖMER LÜTFİ BOZCALI (İzmir) — Turhangil arkadaşım benim mâruzatıma da temas buyurdukları için sözümü geri aldım. teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Ersü.

VEHBİ ERSÜ (Tabii Üye) — Sayın arkadaşlarım, 73 neü maddeden 80 neü maddeye kadar, kanunları kabul, değiştirerek kabul, ret kısımlarını ihtiva eden bir prosedür bize gösterilmektedir. Sayın Atalay arkadaşımızın tekliflerini yerinde buluyorum. Çünkü bu teklif, Anayasanın da çerçevelediği şekilde, aynen kabul, değiştirerek kabul ve ret ibarelerini ihtiva etmelidir, kanaatindeyim.

En son maddenin matlabinde temas eden iki arkadaşımız, 74 neü maddenin başlığının tek mânayı ifade ettiğini, mütaakıp fıkranın ayrı bir mânâ ifade ettiğini, bunun için başlığın maddenin başında toplanması icabettiğine işaret ettiler ve komisyon da buna katıldı. Kanaatimce madde şöyle olmalıdır. Aynen kabul, değiştirerek kabul ve ret işlemlerinden sonra Karma Komisyon meselesi prosedür içinde en son ihtilâf konusudur ve Millet Meclisi ile Senato arasındaki ihtilâf mevzuunu hallettiği için bir fıkra şeklinde değil, en sonda bir madde haline gelmelidir. Diğer fıkraların, Sayın Atalay'ın da buyurdukları gibi, bir madde içinde muhtelif fıkralar halinde yer almaları en uygun şeklidir. Bunların içerisinde, bilhassa 76 ve 74 neü maddelerin yalnız Millet Meclisini ilgilendiren son paragrafların eidden çıkarılmaları gerekmektedir. Teklif olarak : Bu maddelerin komisyonunda yeniden bir araya getirilmesi ve eğer kabul buyurduğunuz takdirde, «Karma Komisyon» fıkrasının da en sonda müstakil bir madde haline getirilmek üzere komisyona iadesini arz ve teklif ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Akpolat, buyurun.

İHSAN AKPOLAT (Muş) — Muhterem arkadaşlarım, ben de Sayın Sırrı Atalay arkadaşımızın fikrindeyim. Komisyon da esasen birkaç fıkranın çıkarılmasına demin kabul etti. Meselâ 74 neü maddenin son fıkrasındaki, «Millet Meclisinin bu değişikliği benimsemesi halinde metin kanunlaşır.» ibaresinin çıkarılmasını kabul ettiler.

(b) Fıkrasının sonundaki, «Bu komisyon, hazırladığı metni Millet Meclisine sunar.» cümlesinin de çıkarılmasını istediler.

Halbuki (b) fıkrası esasen Anayasada aynen mevcuttur. Tüzüğü fazla şeylerle doldurmaya lüzum yok. Bu bir nevi malûmu ilâm oluyor. Hattâ 75 neü maddenin de çıkarılması lâzımdır. Şimdi biz, Anayasada mevcudolan hükümlerin hepsini Tüzüğe doldurursak, bunları öğretmek için doldurmadığımızı göre, bunlar fazladır. Çıkarılması taraftarıyım. Bu kısmın, bilhassa (B) fıkrasının tamamen çıkarılması lâzımdır. Takdirinize arz ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Sırrı Atalay arkadaşımız buyurdular ki, tüzükler teşriî organların sevk ve idarelerini gösteren metinlerdir. Çok doğrudur, fakat bu maddeler içinde neler vardır? Hükümleri nelerdir? Bu ahkâma göre hattı hareketimizi nasıl tâyin edeceğiz? Bunları bilmek her üyenin hakkıdır. Onun için metnin bu haliyle kabulü yerinde olur. Anayasa hükümlerini bir taraftan tetkik, İçtüzüğü ve hükümlerini ayrı ayrı tetkik etmekten üyeleri kurtarmak için doğrudan doğruya bu metnin burada yer almasını lüzumlu görmekteyim.

Sonra, 74 neü maddenin (B) bendi, Karma Komisyonunu sayın sözcünün de ifade ettikleri gibi, sureti teşkilini de ifade etmektedir.

Bu da Senatoa teşkil edilecek bir komisyonun nasıl teşkil olacağını ifade etmektedir. Bu itibarla da maddenin aynen kabulün-

de zaruret bulunduğuna kaaniim. Hürmetle-
rimle.

BAŞKAN — Başka söz istiyen arkadaş var mı? Yok.

Şimdi Riyasete gelen iki takrir var. Birisi Sayın Turhangil'in takriridir, okuttuyorum :

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

74 ncü maddenin (B) bendi başlığının yapısı ve matlap usulüne uygun olması hasebiyle tayyını ve Karma Komisyonu ibaresinin değiştirilerek kabul ve Karma Komisyon, şeklinde madde matlabında yer almasını arz ve teklif ederim.

Aydın

Fikret Turhangil

BAŞKAN — Takriri esasen komisyon da kabul etmiş bulunduğuna göre, yani bunun bir matbaa hatası olduğu ifade edilmiş bulunduğuna göre, takriri reylerinize arz etmeye lüzum görmüyorum. Mamafih, yine reylerinize sunuyorum. Takriri kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci takrir Sayın Sırrı Atalay'ındır. Bu takrir 73 ncü madde münasebetiyle bir kere daha okunmuştu, şimdi tekrar okutturacağım. (Sırrı Atalay'ın 73 ncü madde ile ilgili takriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Bu takrire göre, 74 ncü madde metnindeki, «.. Millet Meclisinin bu değişikliği benimsemesi halinde metin kanunlaşır.» cümlesiyle, (b) bendinin çıkarılmasını ve bir sonraki maddeye bent olarak ilâve edilmesini teklif ediyor.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Üç kısmın ayrı ayrı oya vaz'edilmesi lâzımdır.

BAŞKAN — Sayın Atalay, 74 ncü madde metnindeki, «Millet Meclisinin bu değişikliği benimsemesi halinde metin kanunlaşır.» cümlesinin çıkarılmasını teklif ediyor. Komisyon katılıyor mu?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Teklifi reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler...

Affedersiniz, karışıklık oldu tekrar reyinize müracaat edeceğim. Teklifi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İkincisi, (B) bendinin tamamıyla, çıkarılmasını teklif ediyorlar. Bu teklife encümen katılmıyor.

Teklifi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Bu teklif kabul edilmediğine göre, «bundan sonraki bendin (B) bendi olarak kabulünü arz ve teklif ederim» diyor arkadaşımız.

SIRRI ATALAY (Kars) — O teklifimi geri alıyorum.

BAŞKAN — Arkadaşımız teklifini geri alıyorlar. O halde maddeyi hata tashih edilmek suretiyle reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Madde, hata tashih edilmek suretiyle kabul edilmiştir.

Millet Meclisince reddedilen metnin

C. Senatosunca da reddi

MADDE 75. — Millet Meclisince reddedilmiş bir tasarı veya teklif, C. Senatosunca da reddedilirse düşer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Millet Meclisince reddedilen metnin Senatoca kabulü

MADDE 76. — Millet Meclisince reddedilmiş bir tasarı veya teklif, C. Senatosunca olduğu gibi veya değiştirilerek kabul edilirse; C. Senatosu Başkanı, bu metni Millet Meclisi Başkanlığına gönderir.

C. Senatosundan gelen metin, Millet Meclisince değiştirilerek kabul edilirse : 78 ncü maddenin (b) bendi hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Demek oluyor ki, madde metninde geçen 78 ncü madde 74 ncü madde olacak. Maddeyi bu şekli ile oylarımıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmiyenler... Madde bu şekli ile kabul edilmiştir.

Kanunların C. Senatosunda görüşme süresi

MADDE 77. — C. Senatosu, kendisine gönderilen bir metni Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar. Bu süre

üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde onbeş günden ivedi olmıyan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süreler içinde karara bağlanamıyan metinler, C. Senatosunca, Millet Meclisinden gelen şekli ile kabul edilmiş sayılır.

Bu maddede belirtilen süreler, meclislerin tatili devamınca işlemez.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?

SUAT SEREN (İsparta) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

SUAT SEREN (İsparta) — Efendim, bendeniz burada anlamadığım bir hususu soracağım ve bir teklifte bulunacağım.

«.. Bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde on beş günden ivedi olmıyan hallerde bir aydan kısa olamaz.» deniyor. Yani bir ay tutulması mecburiyeti vardır gibi bir mânâ çıkarılıyor. Bu bakımdan, burada kısa kelimesi yerine bir aydan geç olamaz demek muvafık mıdır?

İkincisi; biz bir ayla bağlanmış gibi görünüyoruz. Acaba bu fıkranın sonuna, «bu müddetlerden evvel karara bağlanması caizdir.» diye bir fıkranın eklenmesine komisyon taraftar mıdır?

BAŞKAN — Sayın Turhangil.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Bu madde çok ehemmiyetli bir madde olması dolayısıyla bendeniz de komisyondan bir noktayı aydınlatmasını istirham edeceğim.

Yüksek Heyetiniz hatırlıyacaktırlar, bu meselenin açıklanması yönünden Anayasa ve Adalet komisyonlarından mütalâa alınmıştı. Bu mütalâaya göre biz, 15 günlük ivedilik müddetinin bitimi olarak kabul ettik. Ancak, Anayasamızın anlamı ve İctüzüğü tedvini muvacehesinde Senato Meclisinin hakikaten çok şikâyetçi olduğu bir konu ve bu madde üzerinde arız ve amik düşünmemiz icabeden bir husus üzerine gelmiş bulunmaktayız. Komisyona bir kanun teklifi geliyor, komisyona havale edilen bu kanun tasarıları bâzan 2 - 3 komisyonda tetkik edildikten sonra, huzurlarınıza gelen çok mühim kanun tasarılarını Yüksek Heyetiniz, bir gün dahi tetkik etmek imkânına sahip olmaksızın,

kanuniyet haline getirmek zorunda kalıyor ve buna sebep 15 günlük müddetin hesabı. Şimdi, bu 15 günlük müddetin, 15 rakamı, tetkikatın son günü müdür? Yoksa bitiminin başlangıcı günü müdür?

15 günlük bir müddetimiz var. 92 nci maddenin son fıkrasına göre ivedilik hali var. Şimdi hakikaten Anayasa ve Adalet komisyonlarımız bu 15 günlük müddetin nihai bir müddet olduğunu ve bunun bir günden 15 güne kadarki süre içinde çıkarmak lâzım geldiği neticesine varmıştır. Fakat, bizim, Anayasa ve Adalet komisyonlarımızda halen bulunan arkadaşlarımızla vâkı olan temaslarımızda edindiğimiz kanaat şudur ki; onlar vermiş oldukları bu karara rağmen bu kanaatte musir değillilerdir. Bu onbeş günlük müddetin nihai müddet olmayıp başlangıç müddeti olduğu ve ikinci müddet olan bir aya kadar, Anayasada bir aylık müddet var ya 15 günlük birinci müddet, bir aylık ikinci müddet ve 3 aylık üçüncü müddet. Yani ivedilikle gelen bir kararın 15 nci günden otuzuncu güne kadar Senatoca çıkarılması mecburiyeti mi vardır; yoksa birinci günden onbeş günlük müddet midir, bu hususları açıklamasını Sayın Komisyon Sözcüsünden istirham ediyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz, Sayın Faruk Işık.

FARUK IŞIK (Van) — Muhterem arkadaşlar, konuşulmakta olan bu İctüzüğün ilk müzakeresinde de, yapmış olduğum bâzı temennî mahiyetindeki konuşmamda da, bu maddenin biraz daha vuzuha kavuşturulmasını arz etmiştim. Bu madde zaten Anayasanın 92 nci maddesinden aynen alınmıştır. Anayasanın 92 nci maddesi birçok müphemiyetleri ifade ediyor. Ama içinden çıkılmaz bir vaziyet değil. Hattâ bizim Anayasa ve Adalet komisyonlarımızda da uzun süren müzakerelere konu teşkil etmiş ve bu komisyonlarda 2 defa görüşülmüştür. Bu maddenin esaslı bir tarifini ve tavihini yapmışlardır. O tarihten itibaren de Cumhuriyet Senatosunda da bu esaslar dâhilinde olmak üzere, tatbikat yürütülmektedir. Binaenaleyh bu maddenin Anayasa metninden aynen buraya alınmış olması yerine, Anayasa ve Adalet komisyonlarımızın vermiş olduğu kararın, buraya derecedilmesi, vuzuhun temin edilmesi bakımından da çok yerinde olacak idi.

Muhterem Komisyon Sözcüsü, esbabı mucibelerini benimsemedikleri teklifleri izah edeceklerini söylemişlerdi. Lütfen komisyon bu hususu izah etsinler. Bu tatbikat daha uygun değil midir. Bunun için söz almıştım, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Sözcü.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, değerli arkadaşlarıma ifade buyurdıkları gibi, bu madde daha evvel Yüksek Senatonuzda tartışma konusu oldu ve Senatonun Anayasa ve Adalet komisyonlarının bu konu üzerindeki mütalâası istendi. Komisyon mütalâası burada okundu ve Yüksek Heyetinizce tasvip edildiği için ona göre işlem yapılmaktadır.

Anayasa ve Adalet Komisyonu, Yüksek Senatoya 21 Mayıs 1962 tarihli uzunca, dört sayfayı dolduran, bir mütalâa ile ve komisyon üyelerinden büyük bir ekseriyetinin iştirak ettiği bir raporla durumu takdim etmiş bulunuyor. Biz, bu maddede Anayasa metnini aynen hemen hemen tekrarlamak zorunda kaldık. Çünkü daha iyisini veya daha açığını yazalım derken Anayasayı değiştirmek veya bozmak ihtimalinden endişe ettik. Bu itibarla, Anayasa metnini aynen muhafaza ettik ve bunu yaparken mesele, teknik komisyonumuz olan Anayasa ve Adalet Komisyonu tarafından görüşülüp bir raporla heyetinize sunulmuş ve kabul edilmiş olduğuna göre meselenin ilmî münakaşası artık mahfûldür. Bu itibarla, Anayasa metnini aynen koymakta bir mahzur bulunmamak lâzım gelir diye düşündük.

Şimdi, durum şudur. Millet Meclisi bir tasarı veya teklifi ne kadar zaman müzakere etmiş ve kendisinde ne kadar zaman tutmuşsa ana kaide Cumhuriyet Senatosunun da o kadar süre bu tasarı veya teklifi tutmak ve onu tetkik etme yetkisine sahip bulunduğu şeklindedir. Fakat, bu maddede hemen bu kaideye birtakım istisnalar sevk edilmiştir. Eğer Millet Meclisi, bu tasarı veya teklifi 3 aydan fazla bir süre tetkik etmişse, veya 5 ayda veya bir senede tetkik etmişse, o takdirde Cumhuriyet Senatosu da onu bir sene elinde tutamayacaktır. Ne olacak? Cumhuriyet Senatosu üç ay gibi bir süreye sahibolabilecektir. Meclis bir sene müddetle tetkik etti-

ği halde, Cumhuriyet Senatosu bu kanun tasarı veya teklifini üç ay içinde neticelendirmek zorundadır. Birinci hal budur.

İkinci hal : Eğer Millet Meclisi, bir tasarı veya teklifi meselâ 20 gün içinde neticelendirmişse, yine kaideye göre bu işi ona eşit bir sürede neticelendirmek zorunda bulunan Cumhuriyet Senatosu bu tasarı veya teklifi 20 gün içinde neticelendirmeye mecbur tutulmayacaktır. Ne olacaktır? Bir aylık bir süreden istifade edecektir. Yani Cumhuriyet Senatosu, Millet Meclisinin 20 gün içinde neticelendirmesine rağmen bir ay içinde bu tasarı veya teklifi neticelendirebilecektir. Dikkat buyurulursa bütün bunlar, sürelerin hudutlarını tayin eden hükümlerdir. Cumhuriyet Senatosuna bir yetki, bir iktidar veren hükümetdir. Cumhuriyet Senatosunu icbar eden, mutlaka bu kadar zaman zarfında elinde tutmakla mükellefsin denilmemiştir. Yani daha açık olarak şu şekilde ifade edeyim : Cumhuriyet Senatosu, bir işi meselâ üç aylık bir süre içinde neticelendirmek yetkisini haiz olduğu halde, arzu ederse ve lüzum görmezse daha fazla kalmasını, bunu iki, bir, bir buçuk ayda neticelendirmek hakkını haizdir.

Keza, Millet Meclisinin 15 gün, 20 günde neticelendirmiş olduğu bir hâdiseyi de bir ay içinde neticelendirmek yetkisini haiz olmasına rağmen Cumhuriyet Senatosu eğer lüzum görürse meselâ 20 günde, 25 günde veya 18 günde neticelendirme hakkını haizdir. Çünkü, arz ettiğim gibi, mutlaka bunu bu kadar müddetle elinde tutacaksınız, daha evvel çıkaramazsınız tarzında bir mecburiyet hükmü değildir. Sadece sürelerin âzamisini tayin eden hükümlerdir. Eğer maddeyi bir kere daha okuyacak olursak buradaki mecburiyetlerin sürelerle aidolduğunu görürüz. Meselâ şu fıkrayı okuyorum : «Bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde 15 günden ivedi olmayan hallerde 1 aydan kısa olamaz.» Nedir kısa olmayan süre?... Takdir buyurursunuz ki, süreler; bir işin, bir muamelenin yapılması için verilmiş olan âzami müddetlerdir. Bu müddetin birinci günü de iş yapılabilir, beşinci günü de, son günü de yapılabilir. Nitekim Usul Hukukunda da buna benziyen haller vardır. Meselâ, ancak kullanılan Temyiz süresinin beşinci günü de temyiz istidasını vermek kabildir, bu

sürenin son gününde de vermek kabildir. Devletler Hukuku sahasında ve Anayasa Hukuku sahasında da durum aynıdır. Meselâ, Birleşmiş Milletlere müracaat için, Birleşmiş Milletler Anayasasının tâyin ettiği bâzi süreler vardır. Bu sürelerin başında müracaat yapılabildiği gibi, ortasında da yapılır, son günü de yapılabilir. Bundan dolayı müracaat yapan kinaseye erken müracaat ettin, son gününe kadar beklemen lâzımdı demeyiz. Onun gibi, Cumhuriyet Senatosuna da, son güne kadar beklemek zorundasın, daha evvel kanunu görüşememiş demeye imkân yoktur. Yüksek huzurunuza evvelece takdim edilmiş bulunan Anayasa ve Adalet Komisyonunun mütalâası da bu istikamettedir.

Şimdi, böyle olunca, biraz evvel arz ettiğim gibi, ivedi olmayan hallerde üç ay ve bir ay olmak üzere kanun iki limit koymuştur. İvedi olan hallerde ne olacaktır? İvedi olan hallerde, «15 günden kısa olamaz» deniyor... Maksat şudur: Millet Meclisi bir tasarı veya teklifi üç günde görüşüp karara bağlamışsa, Bu takdirde bu ana kaideye göre Cumhuriyet Senatosu da üç gün içinde ona eşit sürede intacetmeye mecbur olduğuna göre, üç gün içinde görüşüp karara bağlamaya mecbur tutulmasın. İkinci Meclisin ihdası sebebi, tasarı ve tekliflerin üzerinde bir kere daha durmak ve bunlar üzerine eğilmek fırsatını bu meclise vermek demek olduğuna göre bu şekilde bir hüküm sevk edilmesi, bizim Anayasamız için bir eksik olurdu. Gayeden uzaklaşmayı intaceden bir hüküm olurdu. Bu sebeple Cumhuriyet Senatosuna sıkıntılı bir duruma sokmamak ve alfacele bir teklifi görüşme durumuna sokmamak için, bu hüküm sevk edilmiş bulunmaktadır. Bu suretle de Cumhuriyet Senatosunun 3 - 5 - 8 gün gibi ivediliği bağladığı hallerde 15 günlük süreden istifade edebilecektir. Arz ettiğim gibi - çok kanun teklif veya tasarıları geldi - öyle kanunlar geldi ki, Millet Meclisi ne ivedilikle görüşülmesi kabul edilmiş, Cumhuriyet Senatosu bunu gerek Genel Kurulunda ve gerekse komisyonlarında bu kanunları 3 - 5 günde karara bağlayabiliyordu. Onun daha da fazla üzerinde durmak ihtiyacını duymadı. Duyabilir di, bunun en son haddi 15 gün idi. 15 nci gününe kadar üzerinde tezekkür etmesi mümkündür.

Mâruzatımı özetlemek icabederse, bu madde

evvelece de Anayasa Komisyonu tarafından tafsilien arz edilmiş olan anlayışın haricinde onun dışında bir anlayış getirmenemektir. kelimelerin hatalı anlaşılmasına bizi sevk ettiği için ve bunda endişe ettiğimize için, Anayasa metninin de bir değişiklik yapmanın metni aynen buraya koyduk. Şeri Atalay arkadaşımızın kulağı çulsun, burada da Anayasa metnini aynen koyduk. Anayasa metninde vardır diye İctûzû-ğey koymaktan vaz geçmeye imkân yoktur.

BÂŞKAN - Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMACI (Yozgat) - Buda; bâzi tereddütlere meydan verecek bir kelimedir. İzah buyurdukları gibi, bir kelimesi fazladır diye değiştirdiğimiz takdirde tereddütler ortadan kalkar mı?... «Bir aydan önce olamaz» dersek, komisyon, bu teklifimizi kabul ederler mi?...

İCTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) - Anayasa teriminden ayrılmak suretiyle ileride münakaşalara sebebiyet veririz diye endişe ediyoruz. Yoksa süre kısa olamaz. Süreye yaklaşan da fazla kelimesidir. Uzun süre, kısa süre diye kulanılır. Pek monus olmasa gerek, izin verirsiniz aynen muhafaza edelim. İleride münakaşalarla karsılaşırız. Bizler buradan gelip geçiciyiz. İleride başkaları gelir başka türlü anlar. Tüzükler, müesseselerle beraber bâki olacak, devam edecek müesseselerdir, eserlerdir; değiştirmeyelim, tensih edersiniz.

BÂŞKAN - Bayurdu, Sayın Seren.

SUAT SEREN (İsparta) - Ben de Artukmaç arkadaşımıza ilâhik ederek (... geç olamaz) veya (fazla olamaz) demenin daha uygun olacağına inanıyorum.

Diğer bir ilibası mahal vermemek için bir hususa daha dikkat etmelidir. Malûmuâliniz maithuatta birtakım dedikodular yayıldı. «Niçin Anasayadaki müddetler içinde, 15 gün tutulmamıştır?» şeklinde birtakım söylentiler oldu. Bunları önlemek üzere, «Bu sürelerden evvel bir karara bağlanması caizdir.» şeklinde bir ifade kullanmak yerinde olur sanırım.

İCTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) - «Tasarı ve tekliflerin bu müddetlerden evvel bir karara bağlanması caizdir.» şeklindeki bir ilâveye, vnuş getirdiği için istirak ederiz. Efendim, bu

vuzuh getirdiği gibi, «Bu süreden evvel tasarı ve tekliflerin bir karara bağlanması mümkündür.» tarzında bir hüküm, ahengi de temin edebilir. Bunun ilâvesi mümkündür.

Kısa, uzun, fazla kelimeleri meselesine gelince; burada bizi asıl yanlış bir anlamaya sevk eden kelime ne kısa, ne fazla ve ne de çok kelimesidir. Asıl endişeye sevk eden, olamaz kelimesidir. Bu kelimenin ifade ettiği katiyet, anlamada, - eski tâbiri ile vehleyi ulâda - yanlış anlayışa meydan verebilir endişesidir. Böyle olunca, gerekçe mazbatasını okununca mesele anlaşılıyor. Onun için kısa yerine, (fazla) kelimisini koymakla yine mahzurlar bertaraf edilmiş olmaz. Esas mesele, «olamaz» kelimesinde. Olamaz, kelimesini değiştiremediğimiz için Anayasa metnini aynen muhafaza ettik. Fakat o fıkra ilâve edilirse mesele hallolur ve ilâvesine biz de katılıyoruz, efendim.

BAŞKAN — Sayın Turhangil.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Anayasanın 92 nci maddesi; Millet Meclisine mümas olarak bize verilmiş olan müddetin başlama zamanı; Millet Meclisi komisyonlarında bir metnin görüşülmeye başlandığı andır.

Şimdi komisyonumuzca acaba, Millet Meclisinde kabul edilen metne göre, Senato Başkanlığına gönderilmesi ve bunun komisyona havale edilmesi anı mı, on beş günlük müddetin başlama zamanı, yoksa ilgili komisyonda bu meselenin müzakeresinin başlaması anı mı müddetin başlangıcı kabul ediliyor?

Malûmları olduğu ve hile, komisyonlar haftanın muayyen günlerinde toplanmaktadır. Yapılan havale, toplantıdan üç, beş gün evveline rashiyaabilir, bu suretle üç, beş gün evvel müzakere edilemediği halde bu müddet onbeş günlük müddetten bizzarur tenzil mi edilecektir, yoksa bu süre, Millet Meclisi komisyonlarında meselenin müzakere edilmeye başlandığı andan itibaren mi?... Aynı sürenin Cumhuriyet Senatosu komisyonlarında müzakeresine başlandığı andan itibaren bu 15 günlük, bir aylık ve üç aylık müddetlerin hesap edilmesi icabeder kanaatindeyim. Komisyon bu hususta ne düşünüyor?

İCTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS (Devamla) — Efendim, bu görüşe katılmıyoruz. Sebebini arz edeyim.

Filhakika, Anayasada bu süre; Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda geçen süreyi aşamaz tâbiri vardır. Fakat Cumhuriyet Senatosu için bunu komisyonlar ve Genel Kurulda geçen süre diye mütalâa etmeye imkân yoktur. Çünkü, aksi takdirde bir tasarruğun Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına geldiğini tasavvur edelim. Cumhuriyet Senatosu komisyona havale etmiş, fakat komisyon şu veya bu sebeple üç gün, beş gün toplanmamış. O takdirde Anayasanın verdiği sürelerle o komisyonun toplanmaması suretiyle geçen 5 günün, 8 günün, icabında 10 günün de eklenmesi icabedecek. Halbuki bu tamamen Anayasanın dışına çıkmak olacaktır. Anayasa zaten bu tahdit hükümleriyle demek istiyor ki, «siz bunu geçiktiremezsiniz komisyon ve Genel Kurul olarak bir an evvel toplanacaksınız, meseleyi görüşeceksiniz. Ve en çok şu süre içinde bir karara varacaksınız.» Bunu demek istiyor. Bunun aksini kabul etmek, bu süreleri gayrimuayyen bir zaman için uzatmak neticesini doğurur.

Meselâ; Başkanlık kanunu 5 gün kendisi tetkik etti. 5 gün sonra Millî Savunma Komisyonuna veya Maliye Komisyonuna havale etti. Orada 3 - 4 gün arkadaşları arıyorlar ve 5 gün de öylece geçiyor. Bu suretle 10 gün tamamlanmış oluyor. Ondan sonra biz bismillâ-hirrahmanirrahim deyip başlıyoruz. 10 günü böylece geçtikten sonra bunun üzerine ilâve ederek mi 15 günde neticelendirmek gibi bir şey olamaz. Bu Anayasanın ruhuna ve maksadına uygun olamaz. Gerek Başkanlık Divanı ve gerek Yüksek Heyetiniz, bugüne kadar bu maddeyi böyle anlamamıştır.

BAŞKAN — İki taktir var, okutuyorum. Faruk Işık arkadaşımızın taktiri.

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arz ettiğim sebeplere binaen ve vüzuhu temin bakımından Anayasa ve Adalet Komisyonunun Genel Kurulda tasvip edilen 21.5.1962 tarihli kararına göre tedvini için bu maddenin komisyona iadesini rica ederim.

**Van
Faruk Işık**

BAŞKAN — Anayasa Komisyonunun dört sayfalık kararı vardır, bu karar dairesinde ve

iltibasa mahal kalmamak üzere komisyonea yeniden tetkiki istenmektedir.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Arz ettiğim sebeplerden dolayı, katılmıyoruz.

BAŞKAN — Tavriri oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci bir tavriri vardır, okutuyorum.

Yüce Başkanlığa

Madde 77. — (Eski 81) in ilk fıkrasının, aşağıdaki şekilde tadilini rica ederim.

İsparta
Suat Seren

Madde 77. — C. Senatosu, kendisine gönderilen bir metni; Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar. Bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde onbeş günden, ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu müddetlerden evvel karara bağlanması caizdir.

BAŞKAN — Yalnız, birkaç fıkra vardır. Bunlar ilâve edilememiş. Bu süreler içinde metnin karara bağlanmamışsa Cumhuriyet Senatosunda, Millet Meclisinde gelen şekli ile kabul edilmiş sayılır. Bu sebepten müsaade ederseniz bâzı fıkralar var, onları ilâve edelim. Yani fıkraya, «bu müddetlerden evvel karara bağlanması caizdir» tâbirinin ilâvesi istenmektedir.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Tavriri hakkında söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, kanun koymanın redaksiyon bakımından büyük ehemmiyeti vardır. Arkadaşım hukukçu olmadığı için «caizdir» diye çıktı geldi. «karara bağlanabilir» veya «bağlanamaz» demek gerekir. Meselâ, «bu müddetten evvel de karara bağlanabilir» demeliyiz.

BAŞKAN — Bu tavriri kabul edildiği takdirde aynen geçer ve öteki madde sâkit olur. Tavriri tekrar okutup reynize sunacağım.

(Suat Seren'in 77 ne madde ile ilgili önergesi yeniden okundu.)

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Tavriri bize veriniz, maddeyi buna göre tanzim edip taktim edelim.

BAŞKAN — Güzel, komisyon tavriri istiyor, veriyoruz.

Cumhurbaşkanı tarafından iade edilen kanunun görüşülmesi

MADDE 78. — Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 93 neü maddesi gereğince, Cumhurbaşkanı tarafından iade edilen bir kanun; Senato ya geldiği zaman, aiddolduğu komisyona havale olunur.

Komisyon, gerekli görüşmeleri yaptıktan sonra, o kanun hakkında düzenleyeceği raporu Genel Kurula sunar. Genel Kurulca; iade edilen kanun, yeni bir tasarı veya teklifte olduğu gibi, yeni baştan görüşülür ve oylamaya başvurulur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurun Atalay.

SİRRI ATALAY (Kars) — Komisyon her halde bir yanlışlık yapmış veya Anayasayı iyice tetkik etmemiş ve 78 ne maddeye göre, Anayasasının 93 neü maddesi hükmü tamamen yanlış anlaşılmıştır. Anayasasının 93 neü maddesine göre, Türkiye Büyük Millet Meclisinden, yani son şekli ile Cumhuriyet Senatosundan veyahut malûm 92 ne maddenin şekline göre Millet Meclisinden Cumhurbaşkanına giden kanunları, Cumhurbaşkanı 10 gün içinde yayımlar. Bu müddet içinde Cumhurbaşkanının geri çevirdiği kanunlar ise, Cumhuriyet Senatosuna gelmez. Millet Meclisine gider, Millet Meclisinden tamamen yeni bir kanun teklifi veya tasarısı gibi oranın komisyonlarına, oradan da Cumhuriyet Senatosuna gelir. Halbuki, komisyondaki arkadaşlar şu mânada anlamışlardır : Cumhurbaşkanının 10 gün içinde yayımlamayıp gerekçeli olarak geri çevirdiği kanun metinleri Cumhuriyet Senatosuna gelir ve bu geri çevrilen metni Cumhuriyet Senatosu kendi ilgili komisyonuna gönderir. Hayır, öyle değildir. Bu şekilde anlamışlar ise olmaz. Millet Meclisine gidecektir, Cumhuriyet Senatosuna gelmeyecektir. Bu bakımdan 78 ne madde tamamen yanlış ve Anayasaya mugayirdir ve metinden çıkarılması lâzımgelir.

Bu yeryüzünün hiçbir medeni memleketinde görülmiyen bir usuldür. Anayasaya mugayir bir

sistem koymuş olacağız. (Cumhurbaşkanı kanunu çevirecek, Cumhuriyet Senatosuna gelecek, Millet Meclisine gittiyecek. Maddenin çıkarılması zarureti vardır. Bu hususta bir önerge veriyorum.

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arz ettiğim sebeplere binaen 78 nei maddenin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Kars

Sırrı Atalay

BAŞKAN — Komisyon.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, komisyon meseleyi, Sayın Atalay arkadaşımızın tahmin buyurdıkları şekilde anlamıyor. Cumhurbaşkanının iade ettiği kanun evvelâ Millet Meclisine gelir. Anayasada bu hususta hüküm sarıhtır. Yalnız Cumhurbaşkanlığı tarafından iade edilmiş olan bir kanunun Cumhuriyet Senatosuna geldiği zaman, nereden gelecek? Millet Meclisinden. Anayasanın 93 neü maddesine göre Cumhurbaşkanlığı tarafından iade edilen kanunun Millet Meclisine geleceği katî bir hüküm olduğundan burada tekrarına lüzum görmedik. Millet Meclisinden Senatoya geldiği zaman yapılacak işlemi madde anlatıyor. Madde nin maksudu bundan ibarettir.

Cumhuriyet Senatosuna geldiği zaman ne yapılacak? Nereden geliyor? Artık Cumhurbaşkanlığından, iade olunan ve Millet Meclisine gelen diye uzun uzun yazmaya lüzum yok. Bu malûmdur. Bunu yazmak, malûmu ilân olur. Cumhuriyet Senatosuna geldiği zaman, aiddolduğu komisyona havale olunur. Yapılacak muamele budur. Komisyon gerekli görüşmeleri yaptıktan sonra, o kanun hakkında düzenliyeceği raporu Genel Kurula sunar. Genel Kurulda, iade edilen kanun, yeni bir tasarı veya teklifte olduğu gibi, yeni baştan görüşülür, işleme konur. Yine yukarıdaki maddede geçti, bir defa görüşülecektir. Mesele bundan ibarettir. Anayasaya aykırı bir hüküm sevk etmek bahis konusu değildir. Anayasa, Cumhurbaşkanının iade ettiği kanunun önce Millet Meclisine gideceğini söylüyor. Onun için, kendileri Anayasada olan hükümlerin Tüzükte tekrar edömesine şiddetle aleyhdar oldukları için burada bizimle mutabık olmaları

lâzımgelir. Ama bunu şu şekilde yazsaydık: «Cumhurbaşkanı tarafından iade edilen bir kanun Millet Meclisinden Cumhuriyet Senatosuna geldiği zaman» eğer böyle yazılmış olsaydı itiraz etmiyecekler demektir. Eğer buna zaruret vardır, derlerse «Millet Meclisinden» kelimesinin metne konulmasına katılırız, buna itirazımız yok.

BAŞKAN — Buyurun sayın Atalay.

SİRRİ ATALAY (Kars) — Cumhurbaşkanlığı tarafından geriçevrilip Millet Meclisine gittiği andan itibaren takibolunacak şekil, sanki yeniden gelmiş bir kanun gibi muamele görecektir. Aynı muameleyi gördüğüne göre, artık yeniden komisyona gider, bir metin hazırlanır, bu metin gelir, falan demeğe lüzum yok ki, ben Millet Meclisinden gelsin, ondan sonra şu olsun diye maddeye ilâve edilsin diyeyim. Ben, maddenin tamamının çıkarılmasını istiyorum. Bu maddeye lüzum yoktur, diyorun. Çünkü Reisi Cumhur tarafından iade olunan bir kanun tasarısı veya teklifi 10 gün içinde Millet Meclisine geldiği zaman komisyona gönderilecek, orada yeni bir tasarı veya teklif gibi görüşülecek kabul veya reddedilecek. Millet Meclisinde görüşülecek, Millet Meclisi buna bir şekil verecek ve metin olarak Cumhuriyet Senatosuna gelecek. Cumhuriyet Senatosunda tıpkı, nasıl Cumhurbaşkanlığına gitmeden bir kanun tasarısı, veya teklifi bir metin halinde gelecek, komisyona gödecektir. Bunu tekrar bu şekilde yazıp, yani Anayasanın 92 neü maddesini burada tekrar etmeye lüzum yoktur. Madde tamamen fazladır.

Reisicumhur Cumhuriyet Senatosuna geri göndermeyipte de Millet Meclisine gönderecek, Millet Meclisinde aynı muamele yapılacak bu 78 neü maddede ne fayda görüyorlar anıyamıyorum.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Sırrı Atalay'ın bu konudaki fikirlerine tamamiyle iştirak etmekteyim. Bu Reisiicumhur tarafından iade edilen bir metin doğrudan doğruya Millet Meclisine geleceğine göre artık yeni bir teklif veya tasarı mahiyetinde tet-

kika tabi tutulacak ve alâmeratibihim Senatoya kadar gelecektir. Kanunların usulü müzakeresi ne ise o şekilde müzakereye tabi tutulacağına göre, buradaki 78 neî madde fazlalık göstermektedir. Esasen mer'î tüzüğün 114 neî maddesinde alınan metindir, orada da şöyle diyor : «... Reisi-cumhurun ilânını muvafık görmeyip esbabı mu-cibesıyla birlikte bir daha müzakere edilmek üzere 10 gün zarfında Meclise iade ettiği bir kanun, Heyeti Umumiye'ye haber verildikten sonra, aidi-olduğu encümene havale olunur...» Daha aşağıda da : «İfade olunan bir kanun, rey'e iktiran etme-miş lâlettayın bir kanun lâyihası veya teklifi gibi Heyeti Umumiyede yeniden müzakere ve intae-edilir.» diye bir vuzuh da olduğuna göre, lâlettâ-yın bir teklif veya tasarı da normal bir tedvin usulüne tabi tutulacağına göre, burada tekrarlan-masında fayda mülâhaza edilemez. Maddenin çı-karılması hakkındaki taktirin kabulünü istirham ederim. Hürmetlerimle.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun, efendim.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Taktir sahibi Sırrı Atalay Bey arkadaşımız ve onu destekliyen Sadık Bey arkadaşımız, Reisi-cumhur tarafından iade edilen teklifin, yeni bir kanun prosedürüne gireceğini beyan buyurdular. Buna dair bir sarahat olsaydı, lüzum yoktu böyle bir şeye. Fakat sarahat yoktur. Vuzuhsuz-luk öyle bir yanlışlığa götürebilir ki, Riyaseti Cumhur tarafından iade edilen bir teklif komis-yona gitmeden, Genel Kurulca görüşülebileceği gibi bir ihtimali önlemek için, pek güzel olarak vuzuh vermek için encümen tarafından bu mad-de konmuştur, doğrudur. Yalnız Âmil Artus ar-kadaşımızın da işaret buyurdıkları gibi, Sırrı Atalay arkadaşımızın da itirazını karşılamak ba-kımından «Senatoya geldiği zaman» ibaresinin başına «Millet Meclisinden» kelimesinin kon-ması...

ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — İmkânı yok efendim. Çünkü bâzı kanunlar evvelâ Senatoda konuşulur.

SIRRI ATALAY (Kars) — Bütçe kanunla-rını Reisi-cumhur iade edemiyor.

HİDAYET AYDINER (Devamla) — Vaz-geçiyorum, efendim.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Turhangil.

FİKRET TURHANGİL (Aydın) — Efen-dim, hakikaten tam muhalefet halinde bulunan Komisyonla Sırrı Atalay arasında meseleyi hallet-mek lâzım. Elinde İlhan Arsel'in «Anayasa ha-kukunun umumi esasları» hakkında bir eseri var. Bu eserin Anayasanın 93 neî maddesinin tefsiri-ne mütedair olan kısmını tetkik ettiğimizde, bu-rada esasen Anayasamızın birçok maddeleriyle başbaşa kaldığımızda tatminkâr olmadığını gör-mekteyiz. Burada da Sırrı Beyin Senato Meclisi-nin kurulduğu günden bu yana Türkiye Büyük Millet Meclisi terimini kabul etmemesi hali karşı-sında Anayasamızın 93 neî maddesinde Reisi-cum-hurun iade edeceği merci Millet Meclisi olarak değil, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak ifade ettiğini görmekteyiz. Hakikaten Türkiye Büyük Millet Meclisi diye bir organ yoktur; birleşik top-lantıları icabettiren müessese vardır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantı halinde çıkaracağı kanunlar da matûndur.

Şimdi bu esere göre iade keyfiyetini kanunun yine Anayasamızın yine 93 neî maddesinde, bütçe kanunları ve Anayasaya mütedair kanunlar hak-kında, bir kereye mahsus olmak üzere, Reisi-cum-hur tarafından geri çevrilme hakkı tanınmamış. Şu halde, bütçe ile ilgili kanunlar ve Anayasa ile ilgili kanunlar.

Reisi-cumhurun otomatikman tasdikine maz-har olacaktır. Kanun nereden geliyor bize? Kanunun ilk yapım müessesesi Millet Meclisi-dir. Millet Meclisinde görüşmesi yapılmış olan bir kanun, o Meclisçe kabul edildikten sonra bize gelmektedir. Reisi-cumhurun 10 gün zar-fında reddedebileceği tekrar tetkikini isteyebile-ceği bir kanun. Biz de bunu kabul edilmiş ya-ni kanuniyet haline getirmiş olmamıza göre, ilk tetkikini talebedeceği merci Millet Meclisi-dir. Fakat Anayasamızın tedvininde her nedense, bu Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak yer al-mıştır. Şimdi profesörün vermiş olduğu izahat-tan görülüyor ki : «Türkiye Büyük Millet Mec-lisi tarafından kabul edilen kanunlar, Anayasa ve Bütçe kanunları hariç, 10 gün içinde ilân veya bir defa daha görüşülmek üzere Meclise iade eder» diyor. Meclise iade eder. Şimdi Meclise iade ettiğine göre ve kanunun da ilk yapım yeri orası olduğuna göre, oranın bu hu-susta bir karar, bir rey izhar etmesi icabeder. O bunda ısrar ettiğine göre, kanun otomatik-

man neşredilecektir. Şu halde bu maddenin tedvinine lüzum yoktur. Eğer Reiscumhurun iadesi birinci Meclis tarafından kabul olunursa, o takdirde bir meselenin ortaya çıkması lâzımdır ki, o takdirde de meselenin Senato Meclisine getirilip getirilmemesi düşünülebilir. Bu hususta Anayasamızda her hangi bir açıklamaya ve elimizdeki eserde de bu hususu açıklayan bir hususa raslamamaktayız. Şu hale göre, Anayasanın 93 ncu maddesi muvacehesinde, Senato Meclisinin, Cumhurbaşkanınca bir defaya mahsus olarak iade ettiği bir kanun hakkında, görüşme hakkı yoktur. Bu sebeple bu maddenin de İttüzüğümüze konmasına lüzum bulunmadığı kanaatindeyim. Mâruzatım bundan ibarettir.

SIRRI ATALAY (Kars) — Söz istiyorum.
BAŞKAN — Buyurun.

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Turhangil'in fikri ile birleşmiş haldeyiz. Yalnız bir noktada tereddüt hâsıl oldu. Sayın Turhangil haklı olarak diyorlar ki, «93 ncu madde Türkiye Büyük Millet Meclisinden bahsetmektedir.»

Buradaki Türkiye Büyük Millet Meclisinde maksat, Anayasanın 64 ncu maddesindeki hükümdür. Anayasanın 64 ncu maddesinde «Türkiye Büyük Millet Meclisi, kanunların yapılmasını» diye başlar ve birçok maddeler sayar. Burada ki «Türkiye Büyük Millet Meclisinin, terimi dışındaki hukukî manası, Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosunu ayrı ayrı kapsamaktadır. Yani, Türkiye Büyük Millet Meclisi derken; Anayasanın 93 ncu maddesine karşılık olan hüküm 64 ncu maddedir. Bu maddede Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosuna aittir. Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunda takip edilecek silsile ona göre olacak, yani bir teklif önce Millet Meclisine gidecek, ondan sonra Cumhuriyet Senatosuna gelecektir. Bu tıpkı, kanunların takip ettiği muamele gibi. Buradaki Türkiye Büyük Millet Meclisinden maksat, birleşik toplantı değildir. Evvelâ Millet Meclisi, sonra da C. Senatosudur. Buradaki ibare doğrudur kanaatindeyim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Takriri tekrar okutup reyinize arz edeceğim.

(Sırrı Atalay'ın 78 nci madde ile ilgili önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Bu maddenin kanundan çıkarılması teklif edilmektedir. Komisyon ne diyor?

İTTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca (S. Ü.) — İştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Komisyon bu teklife iltihak etmemektedir. Takriri reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

78 nci maddeyi olduğu gibi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi komisyonun radaksiyon için almış olduğu madde gelmiştir, onu okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

77 nci maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederim.

«C. Senatosu kendisine gelen metni, birinci fıkra yazılı sorulardan önce karara bağlayabilir.»

İttüzük Komisyonu sözcüsü
Âmil Artus

BAŞKAN — Komisyonun bu önergesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

77 nci maddeye, bu fıkranın ilâvesiyle oylarınıza arz ediyorum.

SIRRI ATALAY (Kars) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Ne hakkında.

SIRRI ATALAY (Kars) — Yeni anetin üzerinde söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim. Yalnız teklifin esası kabul edilmiştir.

SIRRI ATALAY (Kars) — Yalnız arz edemedik, özür dilerim. Mühim bir mesele daha var; Millet Meclisinden metnin gelmesi, bütün evrakın gelmesi, şeklinde olmalıdır. Çünkü, Millet Meclisinden sadece bir tezkere, sadece bir yazı Cumhuriyet Senatosuna geldiği zaman mehil işlemeye başlarsa - zabıtlar gelmeden, bütün bir dosya gelmeden sadece bir yazı gönderildiği zaman mehil işlemeye başlarsa - Cumhuriyet Senatosu meseleyi tetkik etmeye imkân bulamaz. Onun için, komisyon lütfen bu hususu tetkik etsin. Buradaki mehiller Cumhuriyet Senatosuna Millet Meclisinden gelecek

olan kanun teklif ve tasarılarına ait bütün evraklar, zabıtlar ve dosyalar geldikten sonra bu mehil çalışmaya başlamış olsun. Aksi takdirde, yalnız bir dosyanın, bir yazının gelmesi bir şey ifade etmez, çünkü tetkike imkân vermez. Bilhassa ivedilik hallerinde. 15 günde tetkike mecbur olduğumuz meselelerde şayet bütün dosya evrak ve zabıtlar gelmediği takdirde tetkik güç olacaktır. Bu güçlüğü ilerde bizden sonra gelecek Cumhuriyet Senatosu çekerse, bu İçtüzüğü hazırlayanlara her halde hayır ve dua etmezler.

BAŞKAN — Komisyonun bir mütalâası var mı?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, işin ortasını bulmak mecburiyeti vardır, esasen Anayasanın maksadı da budur. Eğer Millet Meclisinde filân kanun müzakere edilerek kabul edilmiştir, keyfiyet bildirilir, bunun Yüksek Senatoca görüşülmesi rica olunur, şeklinde bir tezkere gelirse, bu tezkerenin geldiği günden itibaren bu süreler işlemez. Sürelerin işlenmesi için neyin gelmesi lâzım? Kabul edilen metnin gelmesi lâzım. Ama metin yetmez, bütün müzakere safahatı basılsın, zabıtlar gelsin, süreler ondan sonra işlemeye başlasın, denemez. Anayasa böyle bir şey söylemiyor. Buraya böyle bir hüküm koyamayız. Ama, sadece bir tezkere göndermek suretiyle süreyi işletemezler. Kabul edilen metnin gelmesi lâzım.

Tavzihen arz ederim.

BAŞKAN — Şu halde maddeyi, Sayın Komisyon Sözcüsünün verdiği ve Heyeti Celilenizin kabul ettiği tavrıyla birlikte oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Andlaşmalar üzerinde görüşme

MADDE 79. — Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kurullarla yapılacak andlaşmaların onaylanmalarını uygun bulan kanun tasarılarının görüşülmesinde, andlaşmanın ihtiva ettiği maddeler oya konmaz ve metinler hakkında tadil teklifleri yapılamaz.

Birinci görüşme sırasında, maddeler hakkındaki ileri sürülecek itirazlar; tasarının komisyona iadesini istemek şeklinde olur.

Komisyon, bu suretle kendisine havale edilmiş olan itirazların tümü hakkında bir rapor

düzenler ve bu rapor basılarak C. Senatosu üyelerine dağıtılır.

Raporda, tasarının kabul veya reddedildiğinin belirtilmesi şarttır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?... Yok. Maddeyi oylarımıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

SİRRI ATALAY (Kars) — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

SİRRI ATALAY (Kars) — Muhterem arkadaşlarım, İçtüzüğün 7 nci bölümü olan bütçe görüşmelerine gelmiş bulunuyoruz. Aneak, bütçe görüşmeleri gibi, ayrıca bir buçuk ay önce Yüksek Heyetiniz tarafından kabul edilmiş olan 77 sayılı Uzun vâdeli plânın bütünlüğünün korunması ve görüşülmesi usulüne aidolan kanunda Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi İçtüzüklerine bâzı hükümlerin konmasını ve bâzı usulü görüşme şekillerini derpiş etmiş ve yüklemiştir. Komisyon, plânın görüşülmesine, plânın değiştirilmesine ve Cumhuriyet Senatosu Plân Komisyonunun vazifelerine ait her hangi bir hüküm getirmemiştir. Çünkü, bu maddeler hazırlanırken, bu kanun çıkmamıştı.

Yeri burasıdır. Ben şu istihdamda bulunurum ki, plânın görüşülmesine, değiştirilmesine ve Plân Komisyonuna ait birtakım hükümleri buraya koymak mecburiyetindeyiz. Ne komisyon ne de Muhterem heyetiniz bu hususta hazırlıklı değildir. Müsaade buyurursanız, görüşmeyi burada keselim, plânın görüşülmesi ve diğer hususlar hakkında ne gibi hükümler koyacağımız hususunda hazırlık yapalım, ben bu hususta hazırlıklı bulunuyorum, üç tane de önerge hazırladım, ama bir tek hazırlık bir şey ifade etmez. Gelecek oturumda uzun vâdeli plânın görüşülmesi ve değiştirilmesine aidolan hususlar hakkında komisyon etraflı bir metin hazırlasın, ondan sonra görüşmelere başlayalım. Bu sebeple İçtüzük görüşmelerine ara verilmesini istihdam edeceğim, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, uzun vâdeli plânın yürürlüğe konması ve bütünlüğünün korunması hakkındaki kanun münasebetiyle Karma Komisyondan bahsedilmektedir. İyi bir tesadüf eseri olarak, komis-

yonlara taallük eden maddeye geldik. Binaenaleyh, bu maddeyi Yüksek Heyetinize takdim ederken, Plân Karma Komisyonuna ait bir hüküm de ilâve edeceğiz.

İkincisi, Uzun vâdeli plânın görüşülmesi ve yürürlüğe konmasıyla ilgili olan Kanunun 5 nci maddesinde şöyle bir hüküm vardır : «Türkiye Büyük Millet Meclisi Plân Karma Komisyonunun çalışmalarında, bu kanunda sarahat olmıyan hallerde Millet Meclisi İhtüzüğü hükümleri uygulanır.» Bu vaziyet karşısında, mesele halledilmiş oluyor. Esasen bu meseleyi halledecek bir kanun var. Onda sarahat olmıyan hallerde ise İhtüzük uygulanacak. Bunun dışındaki hususları kanun kendisi halletmiş, Binaenaleyh, Tüzüğe ayrıca bir hüküm ilâvesine zaruret olmadığı kanaatindeyim. Bu itibarla müzakereler esasen çok uzamıştır. İhtüzüğü bir an evvel neticelendirmek için müzakerelerin devamı isabetli olacaktır, kanaatindeyim. Esasen komisyona gitmiş bâzı maddeler vardır, komisyon kısa zamanda maddeleri tetkik edip Yüksek Heyetinize takdim edecektir. Çalışmalara devam edip bu işi bitirelim.

BAŞKAN — Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Artus'un söylediği, Karma Plân Komisyonu yani C. Senatosu Plân Komisyonu ile Millet Meclisi Plân Komisyonunun müzakere usulüne ve idaresine aidolan bir husustur. Sayın Artus diyor ki; «Bu kanunda sarahat olmıyan hallerde, Millet Meclisi İhtüzüğü tatbik edilecektir.» 77 sayılı Kanunun 3 nci maddesine göre Millet Meclisi Plân Komisyonu olduğu gibi, Cumhuriyet Senatosu Plân Komisyonu da vardır. 3 nci maddenin ikinci fıkrasının sonunda «bu niteliği taşıyan tasarı veya tekliflerin bahis konusu maddelerini inceleyerler ve her bir Yasama Meclisinin İhtüzüğü ile verilen diğer görevleri yerine getirirler.» diyor.

Bir defa 77 sayılı Kanunun 2 nci maddesi Plân Komisyonlarının ne gibi vazifeler göreceğini, her Meclisin kendi İhtüzüğünde derpiş edeceğini âmir hüküm olarak vaz'etmiş bulunmaktadır. Ayrıca Sayın Artus der ki, kanunun serdetmediği hangi hususlar vardır ki, İhtüzükte gerekli hükmün derpiş edilmesini istiyorlar? İfade edeyim. Geriverme önergelerinin, Genel Kurulda görüşülmesine geçildikten sonra, yine bu 77 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin 6 (E)

bendinde kabul edilen hükme göre, geriverme önergelerinin, Genel Kurulda görüşülmesi kabul edilen bütün geriverme önergelerinin, görüşülmesi sırasında, Hükümet, Komisyon ve geriverme önergesindeki birinci imza sahibi veya göstereceği bir diğer imza sahibi görüşebilir. Bu önergelerden kabul edilenler, ikinci defa görüşülürken, bu önergelerin tekrar müzakeresi sırasında yine Karma Komisyon, Hükümet ve önergede birinci imzası bulunan yahut onun göstereceği bir diğer imza sahibinin bir defa konuşabilmeleri hükmü karşısında, önerge sahibine ikinci bir defa söz verilip verilmemesi hususunda benim Başkan olduğum toplantıda tereddüt hâsıl olduğundan, Umumi Heyetin reyini istihsal etmiştim.

İkinci defa geriverme önergelerini görüştüğümüz zaman yeniden gerekçeli geriverme önergesinin birinci imzasına veya onun göstereceği şahsa ikinci defa söz verilecek midir, verilmiyecek midir? Bütün bunlar İhtüzükte tanzim edilecektir. Gerçi bunları birer önerge olarak hazırladım. Meselâ; Plân Karma Komisyonunda kabul edilen bir metin hakkında Hükümetin katılmadığı geriverme önergelerinde salt çoğunluk aranacak mıdır, aranmiyacak mıdır? 77 sayılı Kanunda bunların hiçbirisi derpiş edilmemiştir. Bütün bunlar İhtüzükte gösterilecektir. İhtüzükte bunun yeri neresidir. Eski metinde 22 nci maddedir. Şimdi ne şekil alacağını, hangi maddede yer alacağını bilmiyoruz. Bahsettiğim, komisyonların isimlerini gösteren madde değil. Bütçenin görüşülmesine ait ve usule ait hükümleri derpiş eden 4 nci bölüme gelmiş bulunuyoruz. Dediğim hükümlerin burada yer alması lâzımdır. Eğer sayın komisyon bu noktalar görüşülürken, vereceğimiz önergeleri komisyon olarak nazara alırsak söyleyecek bir şey yoktur. Benim istediğim şu; Bu meselelerde komisyonla müşterek haldesiniz, siz noktai nazarınızı görüşülmemiş bir madde hakkında söyleyemezsiniz sayın sözcü. Çünkü bu, sizin komisyonla ittifak halinde getirdiğiniz her hangi bir metin değildir. Yeni bir metin getirdiğimiz zaman, sizin bu metin üzerinde fikriniz sorulduğu zaman siz Başkanla beraber noktai nazarınızı söyleyemezsiniz. Burada bulunan maddeler hakkında söyleyeceksiniz, çünkü bunlar daha evvel görüşülmüş hususlardır. Fakat şimdi getirdiğimiz maddeler yenidir.

Bu bakımdan bu metinleri size verelim şimdi veya bir başka celsede görüşelim, bunda fayda vardır.

BAŞKAN — Meselâ ne zaman Sayın Atalay?

SIRRI ATALAY (Kars) — Meselâ yarın efendim. (Komisyon tedvin edip gelinceye kadar, sesleri.)

BAŞKAN — Arkadaşlarımız, komisyona verilen maddeler tedvin edilip de getirilinceye kadar geri bırakılsın diyorlar ki, bu çok tehlikelidir. Elimizdeki maddeleri okuyalım. Komisyonun, arkadaşımızın şimdi verdikleri mütemmim izahatı da nazarı itibara alarak, yeni bir metin hazırlaması icabederse hazırlar. Fakat biz diğer maddeleri görüşelim.

SIRRI ATALAY (Kars) — 3 madde hazırlanmış bulunuyorum. Riyasete takdim edeyim. Komisyona havale etsin.

BAŞKAN — Komisyona havale ederiz ama bunların havalesi diğer maddelerin müzakeresine mâni değildir.

SIRRI ATALAY (Kars) — Maddelerin silsilesi vardır ama olabilir, bundan sonraki maddeler görüşülebilir.

BAŞKAN — Buyurun Hidayet Bey.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, sayımız malumdur. Görünen köy kılavuz istemez. Binaenaleyh, hilâfi nizam hareket etmek doğru değildir. Meselelerde istical doğru değildir. Mademki müzakerenin kanunî nisabı tam değildir, müzakerenin kesilmesi lâzımdır. Cumhuriyet Halk Partisinin Cuma günü kongresi vardır. Normal zamanda işi çıkaralım. Gayrinizami hareket etmek doğru değildir. Müzakerenin taliki zaruridir.

SIRRI ATALAY (Kars) — Teklifimi yazılı olarak takdim edeyim, diğer maddelerin görüşülmesine itirazımız yoktur.

BAŞKAN — Efendim, bunları komisyona havale ederiz. Reye konulması doğru değildir. Encümenine havale edilecektir.

SIRRI ATALAY (Kars) — Encümenine havale etmeniz için takdim ettim, efendim.

BAŞKAN — 7 nci bölüme geçiyoruz.

Yedinci bölüm

Bütçe görüşmeleri

Bütçe tasarıları üzerinde görüşme

MADDE 80. — Genel ve katma bütçe tasarı-

ları ile millî bütçe tahminlerini gösteren rapor, ek ödenek ve aktarma tasarı ve teklifleri Karma Bütçe Komisyonunda; bunun dışında kalan bütçe ile ilgili tasarılarla teklifler ise, meclislerin kendi Bütçe Komisyonunda görüşülür.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Seren.

SUAT SEREN (İsparta) — Efendim, bu son fıkramn, (... Senato Bütçe Komisyonunda görüşülür.) şeklinde olması gerekiyor. Bunun tashihi için rica edeceğim efendim.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Evet efendim, doğrudur.

BAŞKAN — Şu halde, (... C. Senatosu Bütçe Komisyonunda görüşülür.) şeklinde olacak efendim.

Komisyon da buna katılıyor; bu tadille beraber maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

C. Senatosunun çalışma müddeti

MADDE 81. — Karma Bütçe Komisyonunun hazırladığı metin C. Senatosu Başkanlık Divanınca üyelere dağıtılmasından iki gün sonraki gündeme alınır.

C. Senatosu Genel Kurulu görüşmelerini en geç on gün içinde karara bağlar ve metni Karma Bütçe Komisyonuna iade eder.

BAŞKAN — Buyurunuz, efendim.

SIRRI ATALAY (Kars) — İki tam gün geçtikten sonra olacaktır.

BAŞKAN — Efendim, evvelece kabul edilen esasa uygun olarak «iki tam gün geçtikten sonra gündeme alınır.» şeklinde tadili teklif edilmektedir.

ÖMER LÜTFİ BOZCALI (İzmir) — Komisyon izah buyursun.

BAŞKAN — Teklif sahibi izah edecektir. Buyurun Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Muhterem arkadaşlar, bu, gün ve saat meselesi şöyle çıkıyor. Meselâ, Bütçe Karma Komisyonu bir tasarıyı Salı günü saat 15 te veya saat 11 de Senatoya tevdi ediyor. İki gün dediğimiz zaman Perşembe günü saat 11 de veya 15 te iki gün olur. Halbuki o geçen müddet pek azdır. İki tam gün dediğimiz zaman, aradan Çarşamba ve Perşembe gibi iki tam gün geçtikten sonra gündeme alınabilecektir. Bu iki tam gün, Umumi Heyete çalışma imkânı hazırlıyacaktır. İki gün denirse, şu saatte kanun tasarı verildi, Perşembe gü-

nü şu saate kadar iki gün geçmiş sayılır ve ona göre hesaplanır. İki gün denirse, hesaplama karışır. İki tam gün demek lâzımdır. Esasen «iki tam gün» tâbiri Anayasalarda da yer almıştır. Bu şüpheleri, karışık hesapları çeşitli ihtilâfları ortadan kaldıracak, çalışma imkânlarını tam verecektir. Onun için, komisyon, ben verdim, vermedim veya şu kadar müddet geçti, geçmedi denmemesi ve bütün bunları önlemek bakımından 2 tam gün denmesi yerinde olacaktır. Yani en az 48 saat geçmesine imkân verebilecek bir zamandır, bu müddet. Bu iki tam gün denmediği takdirde, akşam verildi, sabah verildi, günün hangi saatinde verildi, günün hangi saati gündür, gündendir, hangi saati gündenden değildir, gün hangi saate kadar devam eder, etmez, bir sürü karışıklıklara yol açacaktır. Bunları halletmek için 2 tam gün denmesi, teknik bakımdan da daha kolaylık sağlayacaktır.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

ÖMER LÜTFİ BOZCALI (İzmir) — Muh-
terem arkadaşlar, biraz evvel kabul ettiğimiz 65
nci maddede «48 saat» hususu «iki gün» olarak
tadil edildi. Burada ise «tam iki gün» olarak
değiştiriliyor. Şimdi burada iki tam gün, diğer
maddede iki gün geçiyor ki bu hatadır. 65 nci
maddede iki gündür. Bu maddede nasıl kabul
ettiyssek burada da aynı kabul etmemiz lâ-
zımdır. Maddeler arasında tezat olmaması ik-
tiza eder. Bu bakımdan burada da iki gün ol-
ması lâzımdır. Bu eheti arz ediyorum.

FARUK IŞIK (Van) — Efendim, üyelere
dağıtılmasından iki gün sonra gündeme alınır
ve en geç on gün içinde karara bağlanır, de-
niyor. Bu durum Anayasaya muhalefet teş-
kil etmiyor mu? Çünkü, Anayasa 10 gün için-
de karara bağlar, der.

BAŞKAN — Buyurun, sayın Artus.

**İQTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Cumhurbaşkanıca S. Ü.) —** Efen-
dim, bu tam gün tâbiri Anayasamızda da var-
dır. Anayasamızın 89 ncu maddesinin 2 nci
fıkrasında, «Bakanlar Kurulunun güven iste-
ği, bir tam gün geçtikten sonra oylanır.» de-
mektedir. Bu itibarla biz tam gün tâbirinin
konulmasına muhalefet etmiyoruz. 65 nci mad-
dede de vardır.

Efendim, Faruk Işık arkadaşımızın sözleri-
ne gelince: «Karma Komisyonun en çok 8 haf-

ta içinde kabul edeceği metin önce Cumhuriyet
Senatosunda görüşülür, ve en geç 10 gün için-
de görüşülüp karara bağlanır.»

Bunu şöyle anladık: Karma Komisyondan
gelip, C. Senatosuna sunulan metin, C. Sena-
tosu tarafından görüşülebilmesi için, bu tabi-
atiyle bastırılacak, dağıtılacak, bu müddet
için 10 gün imkân yoktur. Bunun gibi bir
tetkik imkânı vermek için bu 2 günü mülâhaza
ettik. Maahaza, aksi bir mütalâa ileri sürüle-
bilir; yani 10 gün katidir. Bu 10 günü 2 gün
daha tetkik için bırakmak suretiyle 12 güne
çıkarmak mümkün değildir tezi de savunula-
bilir. Bu itibarla müsaade ederseniz bu mad-
deyi geri alalım ve üzerinde tekrar komisyon
olarak duralım. Anayasaya aykırılık meselesi
söz konusu olduğu için geri alalım ve tekrar,
görüşelim.

BAŞKAN — 81 nci madde komisyona ve-
rilmiştir.

Üyelerin görüşlerini açıklamaları

MADDE 82. — Üyeler bakanlık ve daire
bütçeleriyle katma bütçeler hakkındaki düşün-
celerini, her bütçenin tümü üzerindeki görüş-
meler sırasında, C. Senatosu Genel Kurulunda
açıklarlar.

Bölünler ve değişiklik önergeleri, üzerle-
rinde ayrıca görüşme yapılmaksızın, C. Sena-
tosu Genel Kurulunda okunur ve oya konur.

Ek ödenek ve aktarma tasarı ve teklifleri
hakkında da bu hükümler uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?...
Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul
edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul
edilmiştir.

Gider artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı teklif
yapılmaması

MADDE 83. — Üyeler bütçe kanunu tasa-
rılarının C. Senatosu Genel Kurulunda görü-
şülmesi sırasında, gider artırıcı veya belli ge-
lirleri azaltıcı teklifler yapamazlar.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler.. Etmi-
yenler.. Madde kabul edilmiştir.

Arkadaşlar: müzakerenin tehiri için yazı-
lı talepler bize gelmektedir. Yarı toplanmak için
bilmem bir karar alsak ne dersiniz?... (Kongre
var sesleri) O halde mutadolan Salı günü sa-
at 15 de toplanmak üzere Birleşimi kapatıyo-
rum.

Kapanma saati : 17.35